

Uloga i značaj sportske rekreacije u razvoju ruralnog turizma

Lončarević, Davor

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:230925>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET**

(studij za stjecanje akademskog naziva:
magistar kineziologije)

Davor Lončarević

**ULOGA I ZNAČAJ SPORTSKE REKREACIJE U
RAZVOJU RURALNOG TURIZMA**

diplomski rad

Mentorica:

Doc. dr. sc. Drena Trkulja Petković

Zagreb, rujan, 2021.

ULOGA I ZNAČAJ SPORTSKE REKREACIJE U RAZVOJU RURALNOM TURIZMU

Sažetak

Sportska rekreacija sa svojim širokim spektrom sadržaja omogućava svim ljudima da bez obzira na dob, spol ili razinu tjelesnog fitnesa zadovolje svoje potrebe za kretanjem u skladu sa svojim željama i mogućnostima. Osim poboljšanja kvalitete života lokalnog stanovništva i otvaranja novih radnih mjesta, tako bogata i raznovrsna paleta sportsko-rekreacijskih sadržaja može uvelike poboljšati i ponudu ruralnog turizma, te stvoriti temelje za razvoj sportskog turizma od čega obje grane turizma mogu imati uzajamnu korist. Glavni cilj ovog rada bio je prikazati ulogu i značaj sportske rekreacije u ruralnom turizmu. Stoga je na primjeru Našica i našičkog kraja prikazana trenutna ponuda ruralnog turizma (sportsko rekreacijska ponuda), te izrađen prijedlog uvođenja brojnih novih sportsko rekreacijskih sadržaja koji mogu u značajnoj mjeri pospješiti razvoj ruralnog turizma.

Ključne riječi: sport, rekreacija, ruralni turizam, Našice, turistička ponuda.

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF SPORTS RECREATION IN THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM

Abstract

Sports recreation with its wide range of content allows all people to meet their needs for movement in accordance with their wishes and abilities, regardless of age, gender or level of physical fitness. In addition to improving the quality of life of local people and creating new jobs, such a rich and diverse range of sports and recreational facilities can greatly improve the offer of rural tourism, and create a foundation for the development of sports tourism from which both branches of tourism can benefit. The main goal of this paper was to show the role and importance of sports recreation in rural tourism. Therefore, the current offer of rural tourism (sports and recreational offer) is presented on the example of Našice and the Našice region, and a proposal for the introduction of numerous new sports and recreational facilities that can significantly enhance the development of rural tourism.

Keywords: sports, recreation, rural tourism, Našice, tourist offer.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. SPORT I SPORTSKA REKREACIJA	5
2.1 Sport	5
2.2 Rekreacija	8
2.3 Sportska rekreacija	9
2.4 Sportske udruge Grada Našica i uže okolice	12
2.5 Sportski objekti Grada Našica i uže okolice	14
3. SPORT I TURIZAM.....	15
3.1 Turizam	16
3.2 Vrste turizma	18
3.3 Ruralni turizam	20
3.4 Sportski turizam.....	21
4. ULOGA I ZNAČAJ SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE U GRADU NAŠICAMA I UŽOJ OKOLICI U FUNKCIJI TURIZMA.....	25
4.1 Grad Našice i uža okolica.....	26
4.2 Etnološka ponuda.....	28
4.2.1 Dvorci obitelji Pejačević.....	28
4.2.2 Crkva Svetog Antuna Padovanskog i samostan	30
4.2.3 Crkva Svetog Martina.....	31
4.2.4 Zavičajni muzej Našice	32
4.2.5 Bedemgrad	32
4.2.5 Ružica grad	33
4.3 Manifestacije.....	34
4.4 Enološka ponuda	36
4.5 Jezera našičkog kraja.....	37
4.6 Sport i sportska rekreacija	41
5. MOGUĆNOST UNAPREĐENJA SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE U SVRHU RAZVOJA TURISTIČKI PONUDE NAŠIČKOG KRAJA	42
5.1 Nedostaci	43
5.2 Prednosti i potencijal.....	45
6. ZAKLJUČAK.....	46
7. LITERATURA	48

1. UVOD

Iako je Hrvatska zemlja poznata po svojoj dugoj tradiciji razvoja obalnog turizma, ruralni turizam u Hrvatskoj je još uvijek na svome početku. S obzirom da je Hrvatska bogata različitim prirodnim obilježjima, te obuhvaća tri klimatska područja (sredozemno, planinsko-kotlinsko i kontinentalno-panonsko), te ujedinjuje brojne socio-kulturne cjeline, zasigurno ima veliki potencijal za uspješan razvoj ruralnog turizma.

„S obzirom na prirodnu i kulturno-povijesnu raznolikost regija, bogatu resursnu osnovu turističkih atrakcija, očuvani okoliš te, više od 160 tisuća upisanih poljoprivrednih gospodarstava, a tako i plasiranja bogate ponude za različite segmente potražnje na turističkom tržištu razvojem posebnih oblika turizma povezanih s ruralnim prostorom, ruralni je turizam značajno potencijalno turističko područje jer se u ovom dijelu ponude pružaju velike mogućnosti za produljenje turističke sezone i davanje nove kvalitete ukupnom hrvatskom turizmu.“

Izvor: <https://www.hgk.hr/documents/hgkatalogruralniturizamhrvatskeweb57728ea64487b.pdf> (15.5.2021.)

Jedan od načina kako se ruralni turizam u Hrvatskoj može podići na višu razinu je zasigurno implementacija sportske rekreacije u trenutnu etnografsku, enološku i gastronomsku ponudu, te povezivanje povijesnih, kulturnih i prirodnih turističkih sadržaja sa sportskom rekreacijom.

U ovom radu prvo će se definirati sport i sportska rekreacija. Kako će se kroz rad prikazati i ponuda sportske rekreacije i turizma u Našicama, spomenuti će se aktivne sportske udruge, te sportski objekti koji djeluju na području Našica i našičkog kraja. Zatim će se dati teorijske odrednice turizma, te navesti različite grane turizma od kojih će se najviše pozornosti posvetiti ruralnom i sportskom turizmu. Objasniti će se uloga i značaj sportsko-rekreacijske ponude u gradu Našicama i užoj okolici u funkciji turizma, te će se spomenuti čime raspolaže trenutna etnološka, enološka, te kulturno-povijesna ponuda ovoga kraja. Predstaviti će se i mogućnosti unaprjeđenja sportske rekreacije u svrhu razvoja turističke ponude i ruralnog turizma, te ukazati na nedostatke, ali i istaknuti sve prednosti i potencijale Našica i našičkog kraja.

Našice i našički kraj bogati su prirodnim ljepotama, te povijesnim i kulturnim spomencima. Zbog svog geografskog položaja povezuju slavonsku ravnicu s obroncima planina Krndije i Papuka. Zbog svega navedenog imaju odlične predispozicije za razvoj ruralnog turizma, a to će se kroz ovaj rad i predstaviti.

2. SPORT I SPORTSKA REKREACIJA

2.1 Sport

Da bi se dotakli sportske rekreacije, prvo moramo razumjeti što je sport. Tjelovježba, međusobno natjecanje i odmjeravanje snaga prati društveni razvoj čovječanstva od samih početaka. Od antičke Grčke, Panhelenskih igara, Olimpijskih igara, preko Rima do Engleske i početka modernog sporta. „U prvo je vrijeme riječ sport (engl. disport; franc. desport) označavala svaku igru i zabavu. Smisao sportske aktivnosti jest u borbi, odnosno suprotstavljanju nekom određenom elementu – protivniku, duljini puta, prepreci, opasnostima, materijalnim teškoćama, samome sebi. Pierre de Coubertin pak opisuje sport kao sustav forsiranog mišićnog vježbanja, zasnovan na želji za napretkom, koji može biti i rizičan“ (Milanović, 2013, str. 26). Potreba za kretanjem je osnovna ljudska potreba. Pokušavajući zadovoljiti potrebu za kretanjem mnogi ljudi se bave sportom i sportskim aktivnostima bez obzira na spol ili životnu dob. Danas su tjelovježba, rekreacija i sport uključeni u društveni razvoj od najmlađih dobnih skupina kroz programe univerzalne sportske škole pa sve do poznih godina kroz gerontokineziološke programe za osobe starije dobi. Iako „Maggingenska deklaracija iz 2003. godine sport definira kao potrebu i pravo svakoga čovjeka i idealno sredstvo za učenje nužnih životnih vještina“ (Milanović, 2013, str. 26), puno konkretniju i znatno detaljniju definiciju sporta dao nam je (Milanović, 2013) da „Prema Zakonu o športu (2006) pod pojmom sport podrazumijevaju se različite, natjecateljski usmjerene, motoričke aktivnosti varijabilnog i dinamičkog karaktera koje djeci, mladima i odraslima omogućavaju zadovoljavanje potrebe za kretanjem i igrom, razvoj sposobnosti, osobina i sportskih znanja, očuvanje i unapređivanje zdravlja te sportsko izražavanje i stvaralaštvo, koje se očituje kao postizanje sportskih rezultata na svim razinama natjecanja“ (str. 26).

Osim zadovoljavanja potrebe za kretanjem, sport pruža mnoge dobrobiti čovjeku, ali i društvu u cjelini. Ranim uključivanjem djece i mladih u sportske programe i sustave, mlade sportašice i sportaši stječu novu skupinu ljudi koji im pomažu da lakše prođu određene faze odrastanja, ali i da se lakše othrvaju potencijalnom negativnom utjecaju okoline. Sport ima značajnu ulogu i na unapređenje, te očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja, kako mladih tako i odraslih osoba. Timski sportovi razvijaju društvene sposobnosti i komunikacijske vještine koje su izrazito značajne kako za poslovni uspjeh, tako i u privatnom, osobnom razvoju. Individualni sportovi također imaju pozitivan utjecaj i na tjelesne i mentalne sposobnosti. Razvijaju samokontrolu, te mentalnu stabilnost. Protić (2014) kaže da sportaši individualnih sportova osjećaju manji pritisak tijekom sportske aktivnosti, što je i očekivano budući da oni sami snose posljedice svoje loše izvedbe. Rezultat koji postignu nema utjecaja na suigrače kao što je to slučaj kod ekipnih sportova gdje pojedinačna sportaševa pogreška može ugroziti uspješnost cijelog sportskog tima. Aktivno i kontinuirano bavljenje sportom, posebice u mlađoj životnoj dobi, izrazito pozitivno utječe i na psihičko i duhovno stanje osobe. Kroz aktivno sudjelovanje u sportu mlade sportašice i sportaši uče kako surađivati s više ljudi u ostvarivanju zajedničkog cilja, uče se timskom radu, poštivati i slijediti pravila sportske igre, te nositi se sa osjećajima koji izazivaju sportska pobjeda i poraz. Također se uče ravnopravnosti, razumijevanju i toleranciji jer u sportu su svi jednaki i nije bitno koje ste vjere, boje kože, niti s kojeg meridijana dolazite. U sportu je moguće postići vrhunski rezultat samo vlastitim napornim i sustavnim radom, a to znanje i radnu etiku je izrazito bitno prenijeti i u poslovni i privatni život.

Stručnjaci ističu tjelovježbu, te bavljenje sportom i sportskim aktivnostima kao odličan način za rehabilitaciju ozljeda i prevenciju kardiovaskularnih bolesti, unaprjeđenje zdravstvenog stanje, te na kraju i produženje samog životnog vijeka čovjeka. Blagodati i prednosti sporta i tjelovježbe su mnogobrojni, te utječu na svaki aspekt ljudskog života. Kada bi se sport i tjelovježba mogli staviti u tabletu, zbog svih svojih benefita na ljudsko zdravlje to bi uvjerljivo bila najprodavanija tableta na svijetu.

Današnji moderni sport je uključen u svaku sferu našeg života, te osim odgojno-obrazovnog, zdravstvenog i zabavnog karaktera, pokreće veliki dio gospodarstva svake države. Organizacija i provedba svakoga sporta sa sobom nosi i mnoštvo drugih aktivnosti. Od otvaranja radnih mjesta kroz izgradnju stadiona i sportskih dvorana, proizvodnju sportske opreme, rekvizita, obuće i odjeće, kroz razno razne medijske i marketinške kampanje, pa do

prodaje ulaznica, suvenira i isplate honorara i plaća samim sportašima i sportašicama. Gotovo da i ne postoji gospodarska grana koju ne bismo mogli povezati sa sportom.

Milanović (2013) navodi da sport može biti selektivni ili vrhunski, te neselektivni, odnosno masovni ili sport za sve. S obzirom na broj sudionika, populaciju za koju je namijenjen, te razinu kvalitete, na području postoji nekoliko vrsta sporta poput: vrhunskog sporta, profesionalnog sporta, amaterskog sporta, školskog sporta, rekreacijskog sporta, sporta za sve i sporta osoba s invaliditetom. Vrhunskim sportom mogu se baviti samo zdravstveno sposobni, te strogo selektirani pojedinci koji posjeduju iznadprosječnu razinu osobina i sposobnosti za bavljenje vrhunskim sportom. Na području vrhunskog sporta vrijede posebna pravila i tehnologija rada koja nije prihvatljiva na području sporta za sve. Suprotno tome za bavljenje sportom za sve, odnosno masovnim sportom, potrebno je samo iskazati interes i imati motivaciju za redovnu tjelesnu aktivnost, te uredno zdravstveno stanje kako bi se izbjegle eventualne kontraindikacije. Sustav profesionalnog sporta gleda na bavljenje sportom kao profesiju, odnosno primarno zanimanje sportaša. S obzirom na razinu sportaša i stupanj natjecanja na kojem sudjeluju, sportašice i sportaši mogu ostvarivati značajnu financijsku dobit. U profesionalnom sportu sve je usmjereno ostvarivanju vrhunskih sportskih rezultata. Dok s druge strane imamo amaterski sport, koji je potpuno odvojen od profesionalnoga sporta (tablica 1). U pravilu je to sport nešto niže kvalitete, u kojem sportašice i sportaši uglavnom zadovoljavaju svoje osnovne biološke i društvene potrebe kako bi sačuvali ili unaprijedili svoje tjelesno i mentalno zdravlje. Prema definiciji sporta, razlikujemo još školski i klupski sport za djecu i učenike. Školski sport podrazumijeva da se sportske aktivnosti provode u školskim sportskim društvima koje osnivaju školski odbori radi provođenja izvannastavnih aktivnosti učenika. (Milanović, 2013, str. 27 – 30)

Tablica 1. Klasifikacija sporta prema kvalitativnoj razini

Sport po definiciji može biti:	
Vrhunski	Sport za sve
Elitni	Masovni
Selektivni	Neselektivni
Kvalitetni	Polukvalitetni
Sport po definiciji još može biti:	
Profesionalni	Amaterski
Olimpijski	Neolimpijski
Klupski	Školski
Sport zdravih osoba	Sport osoba s invaliditetom

Legenda: Milanović, D. (2013). *Teorija treninga- Kineziologija sporta*. Kineziološki fakultet: Zagreb, str. 28

2.2 Rekreacija

Prije nego definiramo sportsku rekreaciju, potrebno je upoznati se s definicijom rekreacije kao šireg područja. Andrijašević (2010) piše da „Rekreacija se u svakodnevnom životu doživljava kao aktivnost u slobodnu vremenu čovjeka, a njeni sadržaji pridonose kvaliteti odmora. Sadržaji rekreacije mogu biti interes za aktivnim sudjelovanjem u kakvoj aktivnosti ili samo promatranje neke aktivnosti. Oba ova pristupa – aktivno sudjelovanje ili pasivno promatranje - na čovjeka djeluju različito“ (str. 23).

Aktivnosti koje ubrajamo pod rekreaciju različiti su sadržaji, ali zajedničko im je da doprinose općem psihofizičkom unapređenju i razvitku ljudskih sposobnosti. Također imaju svoju svrhu kao elementi odmora, zabave, putovanja, druženja i relaksacije. Ispunjavanjem slobodnog vremena rekreacijskim sadržajima omogućava zadovoljavanje bitnog dijela ljudskih potreba. Za vrijeme slobodnog vremena, odnosno odmora, potrebno je opustiti i osvježiti organizam od svakodnevnih poslova. Svaki čovjek svojevrijem bira želi li provoditi rekreacijske sadržaje u grupi ili individualno. Rekreacija pronalazi svoju svrhu u regeneraciji socijalne, fiziološke i mentalne prirode ljudskog organizma. Odmor osvježava i priprema

organizam za povratak radnim, profesionalnim i drugim obavezama sa povećanom količinom psihičke i fizičke energije. Izbor rekreacijskih sadržaja treba individualizirati, te prilagoditi vrsti i opisu posla kojom se pojedinac bavi. Pojedincima koji pretežito rade teže fizičke poslove, preporuča se izbor rekreacijskih sadržaja koji omogućavaju odmor i obrnuto. Rekreacija obuhvaća mnoštvo raznolikih sadržaja, ali možemo ih razvrstati na sadržaje koji dolaze iz područja tjelesnog vježbanja, plesa, sporta, zatim istraživačkih aktivnosti, tehnike i modelarstva, kulture i umjetnosti, ali i uzgoja biljaka, skupljačkih aktivnosti i mnogih drugih. Svima im je zajedničko da imaju pozitivnu ulogu. To isključuje sve sadržaje koji nemaju pozitivan učinak na psihofizičko zdravlje čovjeka poput kocke, alkohola i ostalih poroka. Ulaganje privatnog slobodnog vremena i vlastitih sredstava poput novca, inovativnosti i znanja karakteristike su bavljenja rekreacijom. (Andrijašević, 2010.)

2.3 Sportska rekreacija

Rekreacija je široko područje i obuhvaća mnogobrojne aktivnosti kineziološkog i nekineziološkog tipa, ali u nastavku će se obraditi područje od najvećeg interesa, a to je sportska rekreacija. „Sportska rekreacija dio je širokog područja rekreacije, pri čemu se tjelesnim aktiviranjem zadovoljavaju opće ljudske potrebe“ (Andrijašević, 2010, str. 29).

„Za razliku od sporta, rekreacijom se ponajprije poboljšava zdravlje. Sport u kontekstu sportske rekreacije podrazumijeva tjelesnu aktivnost bilo kojim sportom, a to znači bavljenje svim vrstama sportova i aktivnosti za koje je potreban tjelesni napor i angažman. Sportska je rekreacija organizirana sportska ili tjelesna aktivnost koja zadovoljava potrebu za tjelesnom aktivnošću, a sam je sport sredstvo kojim se zadovoljavaju brojni ciljevi“ (Andrijašević, 2010, str. 30).

S obzirom na broj aktivnih sudionika (Relac, i sur., 1984) kažu kako upravo sportska rekreacija zauzima najveći udio sporta u svijetu. Sportska rekreacija obuhvaća ljude raznih dobnih kategorija i religijskih svjetonazora, bračnoga i socioekonomskog statusa, te različitog nivoa obrazovanja i zanimanja. Relac (1984) navodi da ispunjenjem raznih ljudskih potreba, osoba cjelovito i višestranu razvija vlastite mogućnosti i sposobnosti, te pritom vlastito slobodno vrijeme posvećuje svojim individualnim potrebama.

Tjelesna aktivnost, odnosno sportska rekreacija, ima veliki utjecaj na očuvanje i unapređenje ljudskog zdravlja. Upravo zbog toga suvremeni čovjek ispunjava svoje slobodno vrijeme sportsko rekreacijskim aktivnostima. Osim što se povećava broj aktivnih sudionika sportsko rekreacijskih aktivnosti u mjestu stanovanja, povećava se i potražnja za sportsko rekreacijskim sadržajima i izvan mjesta stanovanja. Pretežito u području turizma. Jedan od najaktivnije provedenih odmora još uvijek je zimi. Zimovanja se provede aktivno jer ponuda uključuje skijanje, snowboarding, skijaško trčanje i sanjkanje. Ljetovanja polako razvijaju svoj potencijal, ali još uvijek postoji puno prostora za napredak. Ljeto, toplo vrijeme i more osiguravaju uvjete za provedbu velikog broja vodenih sportova. Od surfanja, jedrenja, kajaka i kanua, stand-up paddlinga, pa sve do plivanja, ronjenja na dah, ronjenja s bocom itd. Hrvatski turizam bazira se na ljetnom, obalnom turizmu. Kontinentalni dio Hrvatske skriva potencijal za razvoj ruralnog, sportskog, lovnog, ribolovnog i ciklo turizma. Pojedine zemlje europske unije poput Švicarske i Austrije nemaju more, ali svejedno uspijevaju prihodovati više novca nego Hrvatska koja ima resurse poput mora, otoka i bogato razvedene obale. „Zanimljivo kako Austrija tijekom ljeta ostvari više noćenja nego zimi. Lani je u zimskim mjesecima Austiju posjetilo 17 milijuna turista sa 64,5 milijuna noćenja, a ljeti ih je stiglo čak 20 milijuna koji su ostvarili 67,2 milijuna noćenja. Od ukupne zarade od turizma Austrija zaradi 22,7 milijardi eura, od toga 12,7 milijardi u zimskom periodu, što je malo više nego u ljetnim mjesecima“ Izvor: <https://hrturizam.hr/svicarska-i-austrija-nemaju-mora-ali-od-turizma-znaju-zaraditi/> (15.5.2021.)

Postoji mnogo značajnih znanstvenih dokaza koji potvrđuju pozitivan učinak tjelesne aktivnosti i vježbanja na ljudsko zdravlje (Kujala, i sur., 2003). Tjelesna aktivnost izuzetno je važna za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja, te za prevenciju kardiovaskularnih i respiratornih bolesti, dijabetesa, osteoporoze, artritisa itd. Osim pozitivnog utjecaja sportske rekreacije i tjelesnog vježbanja na fizičko zdravlje čovjeka, tjelesna aktivnost pozitivno utječe i na psihičko i mentalno zdravlje ljudi. Dokazano snižava razinu stresa i hormona kortizola, te podiže raspoloženje, poboljšava mentalne sposobnosti i samopoštovanje, ublažava depresiju, tjeskobu i anksioznost.

Tjelesna neaktivnost drastično uvećava rizik za mnoštvo kroničnih bolesti, primjerice kardiovaskularne bolesti, dijabetes, ali i neke vrste karcinoma. Vlade mnogih zemalja suočavaju se i s financijskim troškovima koji su povezani s liječenjem tih bolesti i stanja. Loše prehrambene navike, te nedovoljno sudjelovanje u tjelesnim aktivnostima glavni su

uzročnici povećanog rasta broja pretilih osoba. Promicanje tjelesne aktivnosti jedno je od pet ključnih područja djelovanja u rješavanju navedenih problema (Edwards i Tsours, 2009).

Sportsko-rekreacijski sadržaji prilagođeni su uzrasnim skupinama rekreativaca. Svaka dobna skupina ima svoje ciljeve koje teži ostvariti. Osobe starije životne dobi, odrasle osobe, mladi i djeca imaju različite potrebe, te sukladno tome i drukčije vrste i sadržaje sportske rekreacije. (tablica 2).

Tablica 2. Prikaz učinaka sportsko-rekreacijskih programa na osobe različite životne dobi

SUDIONICI PROGRAMA	VRSTE PROGRAMA I SADRŽAJA	MJESTO ODVIJANJA PROGRAMA	CILJ SPORTSKO REKREACIJSKOG VJEŽBANJA
DJECA 3-14 godina	Svi sportovi i sportske igre, organizirano vježbanje, izleti i aktivnosti u prirodi, natjecanja, škole i sl.	Vrtići, sportski klubovi, škole, kampovi, turistički centri	Rast i razvoj, socijalizacija, stvaranje navika, odgoj i obrazovanje, poboljšanje zdravlja, korekcija, razvoj ritma, estetskih i higijenskih vrijednosti.
MLADI 15-25 godina	Svi sportovi i sportske igre, organizirano vježbanje, izleti i aktivnosti u prirodi, natjecanja, škole i sl.	Sportski klubovi, škole, fakulteti, kampovi, turistički centri	Socijalizacija, stvaranje navika, odgoj i obrazovanje, poboljšanje zdravlja, korekcija, prevencija asocijalnih pojava, unapređenje zdravstvenog statusa i sl.
ODRASLE OSOBE DO 64 godine	Svi sportovi i sportske igre, skupno vježbanje, izleti i aktivnosti u prirodi, natjecanja i obuka	Centri za rekreaciju, poduzeća, izletišta, kampovi, turistički centri	Unapređenje zdravlja, socijalizacija, prevencija bolesti, ovladavanje stresom, edukacija, prihvaćanje pozitivnih navika i sl.
STARIJE OSOBE IZNAD 65 godina	Svi sportovi i sportske igre, skupno vježbanje, izleti i aktivnosti u prirodi, natjecanja i obuka	Centri za rekreaciju, domovi umirovljenika, izletišta, kampovi, turistički centri	Unapređenje zdravlja, socijalizacija, prevencija bolesti, ovladavanje stresom, edukacija, prihvaćanje pozitivnih navika i zadovoljstvo, optimizam i sl.

OSOBE SA INVALIDITETOM	Svi sportovi i sportske igre, skupno vježbanje, izleti i aktivnosti u prirodi, natjecanja i obuka	Centri za rekreaciju i rehabilitaciju, izletišta, kampovi, turistički centri	Unapređenje zdravlja, socijalizacija, prevencija bolesti, ovladavanje stresom, edukacija, prihvaćanje pozitivnih navika, zadovoljstvo i sl.
------------------------	---	--	---

Legenda: Andrijašević, M. (2010). Kineziološka rekreacija. Kineziološki fakultet: Zagreb, str. 143

2.4 Sportske udruge Grada Našica i uže okolice

Uvidom u adresar članica službene web stranice Sportske zajednice grada Našica dobiven je podatak da na području grada Našica u sezoni 2020./2021. postoji 38 sportskih udruga i klubova, te da kroz njih djeluje 2732 registrirana člana. Od toga najmanji udio imaju seniori, dok većina članova uključuje mlađe dobne skupine poput juniora, kadeta, pionira i početnika.

Na području grada Našica najviše je registriranih nogometnih klubova. 12 nogometnih klubova, te jedan malonogometni klub. Klub koji postiže najbolje rezultate, te broji najviše registriranih članova je nogometni klub „Našk“ Našice. Nogometni klub „Našk“ natječe se u 3. HNL – istok. Uz nogometni klub Našk, na području grada Našica djeluje još 10 nogometnih klubova. Predstavljajući ih abecednim redom to su Nogometni klub Brezik, Nogometni klub „Croatia“ Velimirovac, Nogometni klub Lađanska, Nogometni klub Lila, Nogometni klub Martin, Nogometni klub „Omladinac“ Vukojevci, Nogometni klub „Šipovac“ Našice, Nogometni klub „Vihor“ Jelisavac, Nogometni klub Zoljan, te Nogometni klub „Željezničar“ Markovac Našički. Malonogometni klub Našice jedini je registrirani klub malog nogometa u gradu Našicama. Grad Našice glasi kao grad tamburaša i rukometaša, te ima dugogodišnju povijest igranja rukometa. Današnji rukometni klub „Nexe“ igra rukomet na vrhunskoj razini, te je godinama u samom vrhu Hrvatskog rukometa. Držeći čvrstu drugu poziciju na ljestvici Hrvatske premijer lige, te odličnim nastupima u SEHA Gazprom ligi, te EHF kupu „Nexe“ potvrđuje svoju kvalitetu, te opravdava status grada Našica kao rukometnog grada. Od borilačkih sportova na području grada Našica djeluje nekoliko klubova. Taekwondo klub Našice, Karate klub Nexe, te Kick boxing klub Impact. Sva tri

kluba u svojoj kratkoj povijesti imaju zabilježene osvajače državnih i međunarodnih medalja. Državne prvake su stvorili i upisali u povijest Hrvatskog šaha i aktivni Šahovski klubovi „Radnik“ iz Velimirovca i „Slavonac“ iz Našica. Od dvoranskih sportova na području grada Našica djeluju još Ženski odbojkaški klub Našice, Streljački klub Našice, Stolnoteniski klub Našice, Kuglački klub Našice, Košarkaški klub Našice i Gimnastičko društvo Sokol. Sportske udruge koje svoje aktivnosti provode na otvorenom, te na vanjskim terenima su Teniski klub Našice, Udruga rekreativnog trčanja „Nexe Team“ Našice, Udruga starih športova „Slavonac“ Našice, Športsko udičarsko društvo „Šaran“ Našice, Planinarsko društvo „Krndija“ Našice, Boćarski klub Brezik, Boćarski klub „Wels“ Velimirovac, Biciklistički klub Našice, te Autoklub „Panonija“ Našice. Na našičkom području postoji još nekolicina sportsko rekreacijskih udruga, društava i saveza koji svojim djelovanjem doprinose ponudi grada, a to su Društvo pedagoga fizičke kulture Grada Našica, Školski športski savez grada Našica, Športska udruga tjelesnih invalida grada Našica i Nogometno središte Našice.

Osim navedenih sportskih klubova i udruga koje djeluju na našičkom području, dvije sportske baze obuhvaćaju područje fitnesa i sportske rekreacije. Fitnes industrija je brzorastuća grana sportske rekreacije kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj. Prateći trendove fitnes industrije i potrebe grada, u Našicama se nedavno otvorio obrt za usluge Tribe koji nudi usluge individualnog i grupnog treninga za odrasle, te djecu i mlade. Njihova usluga obuhvaća elemente olimpijskog dizanja, gimnastike i atletike. Kombinirajući elemente različitih sportova pruža jedinstven oblik treninga. Od 2000. godine u Našicama aktivno djeluje i fitnes centar „NAC“ koji osim ponude rada na trenažerima i treninga sa slobodnim utezima, pruža i usluge individualnih i grupnih treninga za muškarce i žene, te rekreacijske programe namijenjene osobama starije životne dobi. U prostorima fitnes centra „NAC“ odvija se i program kondicijske pripreme rukometnog kluba „Nexe“.

Ono što je također značajno spomenuti, a od krucijalne je važnosti za sportsko rekreacijsku ponudu, te potencijalno i za razvoj ruralnog turizma u našičkom kraju, je svakako činjenica da se na području grada Našica i njegove uže okolice nalaze čak dva skijališta. Skijalište Cerovi u Zoljanu, te skijalište i sanjkalistište Topolinka u Donjoj Motičini. Dok skijalište Topolinka ima svega 100 metara i skijašku vučnicu od 80 metara, skijalište Cerovi u Zoljanu može se pohvaliti sa dužinom staze od 300 metara, te skijaškom vučnicom od 250 metara koja zadovoljava uvjete za provođenje škole skijanja, te rekreativno skijanje. Tako su u samom srcu ravne slavonije, na inicijativu skijaških entuzijasta i licenciranih skijaških

instruktora, proteklih godina organizirane škole skijanja za djecu i mlade, a čini se da će se takav trend nastaviti i u budućnosti.

2.5 Sportski objekti Grada Našica i uže okolice

Grad Našice i njegova uža okolica sadrže nekolicinu sportskih objekata i prostora, ali ima još prostora za napredak. Kada su tjelesne i rekreacijske aktivnosti u pitanju, Neljak (2013) kaže „Prostori za kineziološke aktivnosti u pravilu su građevinski propisani pa na takav način trebaju biti uređeni i usklađeni sa zahtjevima određene kineziološke aktivnosti, sa svrhom namjenskog, sigurnog i humanoga korištenja.“ (str. 437)

Prostori za provođenje vježbanja i tjelesne aktivnosti dijele se na zatvorene i otvorene prostore. U otvorene prostore ubrajaju se: polivalentna sportska igrališta za različite sportove, sportska specijalizirana igrališta, trim staze za vježbanje, bacališta, atletske staze, poligoni, skakališta, bazeni, dječja igrališta, klizališta, te street workout parkovi za vježbanje itd. U zatvorene prostore za provođenje tjelesne aktivnosti ubrajaju se: sportske dvorane, školske sportske dvorane, zatvorena klizališta, zatvoreni bazeni, teretane, fitness centri, zatvoreni dijagnostički centri i drugi. Potrebno je istaknuti da je preporuka stručnjaka korištenje otvorenih prostora za vježbanje koji trebaju imati prednost pred korištenjem zatvorenih prostora, zbog višestrukog utjecaja i doprinosa na razvoj čovjekova zdravlja. Treba razvijati „kult otvorenog prostora“. Podloge otvorenih i zatvorenih prostora mogu biti raznih materijala. Od asfaltne i betonske podloge, parketa, zemlje i trave do umjetne trave i raznih umjetnih podloga (akrilni premazi, gumeni granulat, gumene i elastične podne obloge). U (tablici 3) prikazuju se otvoreni i zatvoreni prostori grada Našica.

Tablica 3. Otvoreni i zatvoreni prostori grada Našica

OTVORENI PROSTORI	ZATVORENI PROSTORI
- gradski stadion Našice	- školsko-športska dvorana OŠ Kralja Tomislava
- stadion Korea / Jelisavac	- školsko-športska dvorana OŠ Dore Pejačević
- stadion NK Lila / Lila	- školsko-športska dvorana SŠ Isidora Kršnjavoga
- stadion NK Željezničar	- streljana Našice
- stadion Wells / Velimirovac	- fitness centar NAC
- stadion NK Brezik / Brezik	- obrt za usluge Tribe
- stadion Obarak / Zoljan	-dvorana kickboxing kluba Impact
- stadion NK Lađanska / Lađanska	
- stadion NK Martin	
- stadion NK Omladinac / Vukojevci	
- teniski tereni TK Našice	
- trim staza perivoj grofa Pejačevića	
- gradsko igralište perivoj grofa Pejačevića	
- skijalište Cerovi - Zoljan	
- skijalište Topolinka – Donja Motičina	

Legenda: izrada autora diplomskog rada

3. SPORT I TURIZAM

Sport i turizam imaju mnogo zajedničkih osobina i poveznica, te su međusobno povezani. Sport i sportski turniri privlače mnoštvo posjetitelja i gledatelja, odnosno turista, te na taj način produžuju turističku sezonu određene zemlje. I sport i turizam ostvaruju značajne prihode, te svojim utjecajem pozitivno djeluju na gospodarstvo i poduzetništvo. Kroz velike sportske uspjehe na vrhunskim natjecanjima poput olimpijskih igara, svjetskih i europskih prvenstava sportaši djeluju kao ambasadori svoje zemlje, te je promoviraju i privlače turiste iz ranih dijelova svijeta. Primjerice, zahvaljujući uspjesima naših nogometaša 1998. u Francuskoj i 2018. u Rusiji na Svjetskom prvenstvu u nogometu, gotovo da nema dijela

planeta koji nije čuo za Šukera ili Modrića. Naši kockasti crveno-bijeli dresovi prepoznatljivi su diljem svijeta. Veliki doprinos donio nam je i proslavljeni, sad već umirovljeni, borac mješovitih borilačkih vještina Mirko „Cro Cop“ Filipović. Mirko je svojevremeno bio japanska superzvijezda zahvaljujući svojim vrhunskim nastupima u Japanu. Nakon odličnih nastupa u organizacijama K-1 i Pride, svoj status legendarnog borca mješovitih borilačkih vještina stekao je nastupajući u UFC-u što mu je donijelo svjetsku slavu. Svojim sportskim uspjesima uvelike je pridonio promidžbi Republike Hrvatske u svijetu, te privukao brojne turiste i ljubitelje borilačkih vještina. Osim promocije zemlje kroz sport, treba istaknuti i sportske organizacije koje privlače turiste iz svih dijelova svijeta. Jedan od njih je i Croatia Open Umag, teniski turnir iz ATP World Tour 250 serije koji privlači vrhunske tenisače iz cijelog svijeta. Valjalo bi spomenuti i skijaški spektakl „Snježnu kraljicu“ na Sljemenu, te međunarodnu zračnu utrku „Red Bull Air Race“ u Rovinju. To su samo neki od primjera koji privlače mnogobrojne turiste i čine spregu sporta i turizma. Istraživanje North American convention of tourism bureaus govori da se kroz sport ostvaruje 25 % svih prihoda od turizma. U drugome je istraživanju izračunato da izravan doprinos sportskih aktivnosti u turizmu čini 32 % (Bartoluci i sur., 2007, str. 11).

3.1 Turizam

Dvije najveće socijalne pojave koje su obilježile drugu polovicu 20. stoljeća zasigurno su sport i turizam. Predviđanja brojnih stručnjaka govore kako će se u 21. stoljeću turizam pozicionirati kao jedan od najvećih gospodarskih sektora u svijetu ekonomije. Glavno obilježje turizma je putovanje ograničenog trajanja s ciljem rekreacije i odmora. Različiti znanstvenici i stručnjaci imaju drugačija stajališta i definicije turizma. Postoji mišljenje da se početak turizma veže uz velika sportska natjecanja, npr. Olimpijske igre ili uz religijska hodočašća i putovanja. S druge strane dio znanstvenika smatra da turizam svoje korijene pronalazi i u prvim velikim migracijama čovjeka. Ono što je poznato je da su u vrijeme starih Rimljana bogati slojevi društva izuzetno cijenili hedonistički pristup životu, te hedonizam kao etičku nauku. Postoje zabilješke o njihovim čestim posjetama termalnim kupalištima, ali i različitim pomorskim i planinskim krajevima. Možemo smatrati da su time ostvareni prvi temelji razvoja turizma.

Turizam prema definiciji AIEST-a skup je odnosa i pojava vezanih za aktivnosti osoba koje putuju i borave u mjestima izvan mjesta svog stalnog boravka, i to neprekidno i najviše do godine dana radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga. (Andrijašević, 2010, str. 289)

Dok s druge strane Ružić (2007) govori da je turizam „Boravak od jedne ili više noći izvan kuće zbog odmora, posjete prijateljima ili slično, poslovne konferencije ili neke druge namjere osim obrazovanja ili privremenog zaposlenja“ (str. 26).

Treća definicija turizma Lickorisha i drugih (2006) kaže: „Turizam je fenomen koji izrasta iz privremenih posjeta (ili odsustvovanje od kuće) izvan uobičajenog mjesta boravka iz bilo kojeg razloga osim obavljanja plaćene djelatnosti u mjestu koje se posjećuje“ (str. 12).

Iako Hrvatska slovi kao turistička zemlja, još uvijek postoji značajno puno prostora za napredak i unaprjeđenje turizma. Republika Hrvatska još uvijek nema strateški plan razvoja turizma, niti sporta.

Ono što je među glavnim odlikama suvremenog turizma je njegova polifunkcionalnost. Iz nje proistječu mnogobrojne funkcije. Razni autori koji proučavaju fenomen turizma naglašavaju njegovu bitnost s različitih pogleda njegovih funkcija. Zbog tehnološkog razvoja, današnjem čovjeku su narušene osnovne biotičke funkcije. Turizam predstavlja izuzetno bitnu kompenzacijsku ulogu kao naknada za narušenu sociološku, biološku, ekološku i drugu ravnotežu. Izučavajući razne i brojne funkcije turizma, stižemo do fundamentalnih saznanja o ključnim značajkama današnjeg turizma koje proistječu iz njegovih funkcija. Najvažnije su sportsko-rekreacijska funkcija, kulturno-obrazovna funkcija, zdravstvena funkcija, politička, ekonomska i ekološka funkcija. (Andrijašević, 2010, str. 23)

Proširenje i ekspanzija turizma vuku svoje korijene iz bitno izmijenjenog načina života i rada. Ubrzani razvoj gospodarstva, industrijalizacije i civilizacije stavlja modernog čovjeka u nepovoljan način života i rada pa turizam, sport i sportska rekreacija postaju nužni za očuvanje integriteta čovjeka. Današnja radna mjesta udaljavaju čovjeka od dinamičkih mišićnih naprezanje, jer poslovi sve više zahtijevaju statička opterećenja kroz sjedilački način rada, te monotone i jednolične obrasce pokreta i tempo rada. Radni uvjeti prepuni zvučnih i vizualnih onečišćenja, vibracija i ostalih nepovoljnih čimbenika pridonose brzom zamoru ljudskog organizma. Veliki utjecaj na zamor ljudskog organizma ima i suvremeni gradski

način života koji se ogleda kroz gusti promet, smog, svjetlosno i zvučno zagađenje i buku koja se u potpunosti suprotstavlja prirodnom i mirnom okruženju kojem ljudi streme. Neravnoteža između modernog načina života i rada i čovjekove potrebe za iskustvom prirode, te upoznavanjem nepoznatih mjesta, pojačava čovjekove motive za aktivnostima, putovanjima i iskustvima koja ga odmiču od monotonih i svakodnevnih radnih i životnih obaveza. (Relac, 1979.)

3.2 Vrste turizma

U literaturi se navode brojne vrste turizma. Različiti autori imaju različite nazive za slične grane turizma. Ono što je sigurno, turizam se može promatrati kao vrlo bitna socijalna i kompleksna ekonomska grana.

Suvremena ponuda turističkih sadržaja i usluga mora osim ekonomske značajke imati i sadržajnu, koja će turistima pružiti sadržajni, kulturni, zdravi i korisni odmor, unaprijediti cjelokupnu ličnost, te doprinijeti njenom psihofizičkom razvoju i društvenoj prilagodljivosti. Takva ponuda sve je traženija. To zahtjeva širenje ponude sadržaja boravka turista. Smještajni kapaciteti dobro su popunjeni u sezoni, ali i dalje ostaje pitanje kako proširiti trajanje sezone i povećati broj iskorištenih dana, odnosno kako voditi uspješno poslovanje tijekom cijele godine. To pitanje posebno dolazi do izražaja za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta. Primjerice, dva-tri kišna dana za vrijeme ljetovanja udaljava turiste od kupanje i sunčanja, te okreće njihov interes prema drugim sadržajima. Upravo iz tog razloga u svijetu je došlo do pojave i razvoja selektivne turističke ponude. Selektivni odabir sadržaja kojima je suvremeni turist okupiran dovodi do promijenjenog odnosa u turističkoj ponudi. Ono što je nekoć u ponudi bilo u fokusu, poput udobnosti, luksuznosti smještaja i specijalizirane kuhinje, danas je u drugom planu. Ponuda sadržaja i tehnički uvjeti za njegovu realizaciju postaju primarni motiv za boravak u određenom okruženju. Turist koji želi prisustvovati nekoj priredbi (sportskoj, umjetničkoj, zabavnoj ili kulturnoj) ne propitkuje previše o kvaliteti smještaja, nego kakve će ulaznice i za koju manifestaciju dobiti. Na isti način pristupaju sportski ribiči i lovci jer njima su uvjeti ribolova i lova primarni cilj. Osobama koje se bave tenisom bitna je kvaliteta i pozicija terena, osobama koji pristižu s brodovima i jedrilicama bitna je sigurnost luke ili marine itd. Sukladno navedenom, selektivne vrste turizma nastanu ostvarivanjem

preduvjeta za privlačenjem gostiju pružanjem usluge ili ponude specifičnog sadržaja koji može biti bazična motivacija pri odabiru mjesta ili kao dodatna motivacija. Broj gostiju koji dolaze sa specifičnim željama i motivima konstantno se povećava. Obično postoji jedan ključni motiv, a nakon što se on ispuni o odabiru mjesta odmora presuđuju ostali čimbenici. Na primjer, osobe koje dolaze privatnim brodovima kao primarni motiv imaju sigurnu luku, dok je sekundarni blizina i dostupnost uvjeta za igranje tenisa. Kod kongresnog turizma temeljni element je kongresna dvorana i dostupna tehnika, u drugom planu dolazi opcija ponude boravka za goste, a nakon toga pansionske usluge. Vrste selektivnog turizma nisu fiksne, broj im se neprestano povećava jer se prilagođavaju željama, interesima i potrebama turista koje se svakodnevno mijenjaju. Neke od vrsta mogu se definirati jer su već dokazane u praktičnoj primjeni modernog turizma. Vrste selektivnog turizma su: ruralni, sportsko-rekreativni, zdravstveni, ribolovni, lovni, nudistički, nautički, kongresni, sajamski i izložbeni, ekoturizam, wellnes, avanturistički, vjerski, te hobby turizam. (Andrijašević, 2010.)

Razni autori u svojim knjigama i radovima navode i druge selektivne vrste turizma. Neki od njih spominju i podijele s obzirom na godišnja doba, te spominju ljetni i zimski turizam. Neki u vrste turizma svrstavaju i religiozni, etnički, ekološki i povijesni turizam. Promatrajući dosadašnje radove raznih autora nemoguće je zamijetiti rastući trend selektivnih vrsta turizma. Sukladno pojavi novih tehnologija i trendova, te promjenom različitih životnih i radnih standarda, a samim time i novih motiva i potreba potencijalnih turista, ostaje za pretpostaviti da će budućnost zasigurno donijeti i nove vrste turizma. Jedna od njih će zasigurno biti i svemirski turizam.

Budući da je sir Richard Branson i njegova tvrtka Virgin Galactic u srpnju 2021. godine obavila uspješan let do samog ruba svemira na visini od 90ak kilometara od zemlje, te se uspješno vratila natrag na mjesto odakle su i poletjeli, možemo smatrati da su s tim činom otvorili eru svemirskog turizma. Da stvari zbilja idu u tom smjeru govori i činjenica da je već rasprodano 600 karata za turističke letove u svemir koji će se realizirati u 2022. godini. Nekoliko dana nakon Bransona još jedan milijarder letio je turistički u svemir, ali čak 16 kilometara više. Riječ je o Jeff Bezosu i njegovoj svemirskoj kompaniji Blue Origin. Bezos je također pozvao ljude da se jave i rezerviraju svoje mjesto za prve komercijalne letove u svemir. Ispred nas su zasigurno zanimljiva i uzbudljiva vremena što se tiče novih vrsta turizma, ali i općenito.

3.3 Ruralni turizam

Ruralni ili seoski turizam novi je brzorastući turistički trend, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj. Dok jedni žele putovati u svemir, te na kratko napustiti Zemlju, neki se žele istinski povezati sa zemljom. Upravo takvu ponudu nudi seoski i ruralni turizam. Ponuda smještaja je najčešće u kućnoj radinosti i nudi toplinu seoskog doma, te pregršt sadržaja rada i života na selu. Takva turistička ponuda gotovo je nerazdvojiva od etnoloških, gastronomskih i enoloških sadržaja. Smještaj u ruralnom turizmu omogućava zbližavanje s domaćinom i lokalnim stanovništvom, te upoznavanje njihovih običaja. Gastronomska i enološka ponuda je lokalna. U većini slučajeva dolazi direktno sa polja do stola, te se radi o autohtonim jelima i sortama vina koje su najčešće vlastite proizvodnje.

Ruralni turizam prema definiciji Vijeća Europe iz 1986. godine je vrsta turizma koja objedinjuje sve aktivnosti ruralnog područja, a ne samo one sadržaje koji bi se mogli definirati kao vrsta agroturizma ili farmerskog turizma. Najupečatljivije osobine ruralnog turizma svakako su: tiho okruženje bez prisustva buke, autohtona ponuda hrane i pića, očuvana i netaknuta priroda, mirno okruženje, upoznavanje seoskog načina života i rada, te upoznavanje, interakcija i suradnja s lokalnim stanovništvom i domaćinima.

Iako još ne postoji opće prihvaćena definicija agroturizma, seoskog i ruralnog turizma, jedna od definicija koja se najčešće navodi je definicija Ministarstva turizma RH (2011) koja glasi: „ruralni turizam je najširi pojm koji obuhvaća sve turističke usluge, aktivnosti i vidove turizma unutar ruralnih područja, uključujući npr. lovni, ribolovni, turizam u parkovima prirode, zimski, seoski, ekoturizam, zdravstveni, kulturni itd.; ruralni turizam nije nužno dopunska djelatnost na svojem gospodarstvu kojem se stvara dodatni prihod, već može biti i profesionalna djelatnost (npr. mali obiteljski hotel, konjički centar, itd.).“

Ruralni turizam u Hrvatskoj razvija se skromno i sporo. Postoje i velike razlike u stupnju razvijenosti ruralnog turizma s obzirom na geografski položaj. Najveći broj domaćinstava koji pružaju uslugu ruralnog turizma nalazi se u turistički najrazvijenijim županijama Republike Hrvatske, a to su Dubrovačko-neretvanska i Istarska županija. To nam govori da su najveći korisnici ruralnog turizma strani turisti koji su u potrazi za autohtonom domaćom ponudom. Jedan od osnovnih vidova seoskog turizma u Hrvatskoj je turizam na obiteljskim seoskim domaćinstvima. Takav oblik seoskog turizma najzastupljeniji je na

Istarskom i Dubrovačko-neretvanskom prostoru. Hrvatska danas ima odlične predispozicije za unaprjeđenje turističke ponude i povećanje dodatne vrijednosti. Zahvala za to pripada činjenici da se Hrvatski turizam nije unapređivao na temelju uništavanja prostora kao temeljnog resursa, niti destrukcije prirode. Vrijednost ovakve vrste turizma proizlazi iz činjenice što je održivi razvoj jedno od osnovnih načela seoskog oblika turizma, te na najkvalitetniji način vrednuje ruralne prostore, autohtonu tradiciju, te kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu. Usprkos svemu, ako se uspoređi razina uspješnosti i razvijenosti ruralnog turizma u Europi s Hrvatskom, dolazi se do spoznaje da se prema svim procjenama hrvatski ruralni turizam nalazi na samom početku svoga razvoja. Zanimljiva je činjenica da ruralni turizam u Europi čini 10-20% od ukupne ponude turističkih aktivnosti, dok u Hrvatskoj ruralni turizam ima udio manji od 1%. (Jelinčić, 2007, str. 11)

Na temelju navedenih podataka može se zaključiti da ruralni turizam skriva neizreciv potencijal za razvoj i unaprjeđenje. Diljem Europe mnoge zemlje se bore sa depopulacijom ruralnih područja, a taj je problem posebno izražen u Hrvatskoj. Razvoj i povećanje ponude ruralnog turizma zasigurno je dobar korak ka poboljšanju gospodarstva u ruralnim područjima, otvaranju novih radnih mjesta, te sprječavanju iseljavanja mladih i obrazovanih iz ruralnih područja.

3.4 Sportski turizam

Prve naznake razvoja sportskog turizma pronalazimo u davnoj povijesti i to u antičkoj Grčkoj kada su organizirane Olimpijske igre (776.g. prije Krista). Kako je u to vrijeme u Grčkoj bio rat, proglašeno je primirje na pojedinim dijelovima Grčke, te među zaraćenim narodima. Olimpijske igre privlačile su veliki broj natjecatelja u raznim sportskim disciplinama, ali i mnogobrojne posjetitelje, gledatelje i trgovce. Privlačenje sportaša i gledatelja iz svih dijelova zemlje uvelike je doprinijelo slobodnoj trgovini, razmjeni dobara i oporavku dijelova zemlje zahvaćenih ratom. Prve moderne Olimpijske igre održane su 1896. godine u Ateni. Na njima su sudjelovali brojni sportaši iz 14 zemalja. Igre su privukle brojne gledatelje, te pažnju cijeloga svijeta. Upravo prve suvremene Olimpijske igre možemo smatrati začetkom sportskog turizma.

Prema definiciji Hudsona (2003) (citirano u Čavlek, Bartoluci i sur., 2007) „sportski turizam podrazumijeva putovanje za vrijeme odmora s ciljem bavljenja sportom, putovanje u destinacije kako bi se promatrao sportski događaj te putovanje s ciljem posjeta sportskim atrakcijama.“ (str. 11)

S obzirom da još uvijek nema suglasja oko definicije sportskoga turizma, različiti autori su dali različite definicije. Bartolucijeva definicija sportskog turizma kaže kako se „turizam u kojem je sport glavni motiv putovanja i boravka turista u turističkom odredištu naziva SPORTSKI TURIZAM.“ (Bartoluci, 2004, str. 21)

Osim sportaša, trenera i njihovih stručnih timova, korisnici sportskog turizma mogu biti i rekreativci, te razni posjetitelji. U knjizi Modeli organizacije i kvaliteta sportsko rekreacijskog turizma u Istri, takva vrsta korisnika sportskog turizma dobila je svoju definiciju. „Sportski turisti“ su sportaši, osobe koje se sportom bave iz rekreativnih razloga, gledatelji i putnici“ (Bartoluci, Škorić, Šindilj, str. 86).

Sportski turizam se prepoznaje kroz:

- Zajedničke faktore koji dovode do razvitka turizma i sporta;
- Zajedničke funkcije koje turizam i sport generiraju;
- Zajedničke ekonomske učinke koji proizlaze od razvoja turizma i sporta (Bartoluci i Čavlek, 2007, str. 86).

Pasivan način odmora najčešći ne dovodi do odmora i oporavka turista. Suvremeni način života i rada karakterizira moderna tehnologija, informatika i online komunikacija koja zasigurno pomaže u određenim segmentima života i štedi dragocjeno vrijeme u danu, ali istovremeno umanjuje tjelesnu aktivnost. Uz otuđenost od prirode i ljudi, posljedica takvog načina života i rada odražavaju se i na psihičko i fizičko zdravlje. Na svu sreću mnogi od tih negativnih učinaka mogu se ublažiti i/ili ukloniti provođenjem kvalitetnog plana i programa sportske rekreacije. U svakodnevnom životu ljudi se susreću s različitim oblicima sporta i sportske rekreacije, stoga se i u turizmu može govoriti o sportskoj i sportsko-rekreacijskoj funkciji turizma. Sportska funkcija veže se uz natjecateljski sport. Velika sportska natjecanja, turniri i događaji temeljna su motivacija za putovanje brojnih osoba. Sport je temeljni pokretač ovakve vrste turizma, te potiče različite interese od

promatračkih do ekonomskih. Sportsko-rekreacijska funkcija veže se uz mogućnosti putovanja turista i njihove želje da svoj odmor provedu aktivno uz sudjelovanje u sportsko-rekreacijskim sadržajima. Mnogobrojni turisti tijekom zime odlaze na skijanje iz vlastitog zadovoljstva i želje za aktivnim odmorom, te je u tom primjeru najočitija funkcija sportsko-rekreacijskog turizma. Istraživanja pokazuju da osobe kojima je zabava, rekreacija i kvalitetan odmor prioritet turističkog putovanja, posežu za takvom vrstom odmora kako bi poboljšali svoje zdravlje, te kako bi se vratili svakodnevnom životu odmorni, sretni i zadovoljni, ali i bogatiji za neko novo iskustvo. Djelatnici u turizmu mogu odabirom i modifikacijom idealnog sportsko-rekreacijskog sadržaja omogućiti turistima postizanje kvalitetnog odmora i zadovoljstva svih sudionika. Povećana sportska ponuda turističkih centara samo je odraz povećane potražnje suvremenih turista. Sportsko-rekreacijska funkcija turizma ima trend konstantnog rasta, te se to znatno odražava na turističku ponudu. Mnogi turistički centri poput skijaških centara u Švicarskoj, Austriji, Italiji, Francuskoj itd. stvorili su svoj imidž isključivo na ponudi sportskih sadržaja. (Andrijašević, 2010, str. 300)

S obzirom da sportsko-rekreacijska funkcija turizma u većini slučajeva ima veću ulogu i značaj u ruralnom turizmu, u sljedećem dijelu prikazati će se povezanost i utjecaj sportske rekreacije na turizam. Namjerno je naveden izraz „u većini slučajeva“, jer uvijek postoje događaji koji ne idu u prilog toj tezi. Na primjer, Hrvatska je u travnju 2021. godine bila domaćin WRC Croatia Rally 2021, te privukla brojne vozače i njihove timove iz cijeloga svijeta. Utrka se vozila kroz tri hrvatske županije, a to su Karlovačka, Zagrebačka i Krapinsko-zagorska županija. Takav vrhunski sportski događaj ima odličnu tehničku podršku i postavljene kamere na svim dijelovima staze. Ukoliko kamere na tlu nešto ne zabilježe, tu je snimanje iz zraka helikopterom. Takvi kadrovi zasigurno su približili ruralne dijelove Hrvatske gledateljima ispred malih ekrana. Ovaj sportski događaj spojio je gledatelje i navijače cijeloga svijeta i stvorio novu sliku Hrvatske kao superiorne turističke i sportske destinacije milijunima gledatelja diljem svijeta. Svi gledatelji i navijači koji su uživali u njihovim vozačkim vještinama prošli su kroz razne ruralne dijelove Hrvatske, koristili lokalnu ponudu hrane i pića, a neki od njih su koristili i uslugu noćenja. Osim značajne ekonomske koristi, ovakvi sportski događaji i manifestacije se koriste i za promociju država ili lokalnih odredišta na kojima se odvijaju. Zbog svih pozitivnih doprinosa sporta, zemlje i gradovi domaćini često se nadmeću tko će biti domaćin sportskih događaja. Tu posebice dolaze do izražaja veliki sportski turniri poput svjetskih i europskih prvenstava, te Olimpijskih igara. Da

velika sportska natjecanja za sobom dovode i brojne turiste, dokaz je i Svjetsko nogometno prvenstvo održano 2018. godine u Rusiji. U to vrijeme zabilježeno je preko pet miliona novih turista u Rusiji, te manji broj turista u ostatku svijeta.

Značaj sportske rekreacije u turizmu u prvom redu odražava se kroz efekte oporavka od negativnih utjecaja svakodnevnog života i rada. Znanstvenici su dokazali da aktivan odmor doprinosi bržem odmoru i oporavku, nego li pasivan odmor. Kada kažemo aktivni odmor, mislimo na sve pozitivne čovjekove aktivnosti koje su drugačije od onoga što osoba radi na poslu jer upravo te aktivnosti kod ljudi izazivaju stres, umor i opterećenje. Promjena aktivnosti ne odnosi se na nepoželjne oblike ponašanja kao što su: konzumiranje droge i alkohola, te kladjenja i kockanja, već isključivo na one aktivnosti koje imaju pozitivan utjecaj na zdravlje čovjeka. Kada je odmor u pitanju, u današnje vrijeme turisti daju prednost sportsko-rekreacijskim sadržajima ispred društveno-zabavnih, kulturno-umjetničkih, povijesnih i drugih sadržaja. Sportska rekreacija ima i veliki kompenzacijski čimbenik zbog nedovoljnog korištenja vlastitog tijela i kretanja na današnjim radnim mjestima kao i u slobodnom vremenu. Dobrobiti sportske rekreacije očituju se i u starijoj životnoj dobi jer je dokazan njihov utjecaj na prevenciju živčanih i srčano-žilnih oboljenja, kao i pojave atrofije, usporavanje osteoporoze itd. Osim pozitivnog utjecaja na fizički izgled i posturu tijela, sportska rekreacija ima izuzetan utjecaj i na funkcionalne sposobnosti. Mnogi znanstveni radovi dokazali su da bavljenje sportom u odrasloj dobi ima pozitivan utjecaj na dišni, lokomotorni, krvožilni i živčani sustav. Još jedno od dodatnih vrijednosti bavljenja sportskom rekreacijom u turizmu je i prirodno okruženje. Izloženost suncu, vodi i svježem zraku ima pozitivan utjecaj na ljudski organizam, te očuvanje i unaprjeđenje zdravlja. S obzirom da turisti izlaze iz uobičajene rutine, mjesta stanovanja i radnog mjesta, doživljavaju i psihičko rasterećenje. Veliki doprinos njihovom emocionalnom zdravlju ima i upoznavanje novih ljudi kroz razne sportsko-rekreacijske sadržaje i igre. Primarni cilj modernog turizma je zadovoljiti potrebe i interese turista i gostiju. I u tom segmentu sportska rekreacija ima isprepleten odnos s turizmom. Zbog sve veće popularnosti sportske rekreacije u svijetu, upravo sportsko rekreacijski sadržaji postaju glavni motiv putovanja današnjih gostiju. Kako bi zadržali i privukli nove turiste, turistički centri se okreću povećanju i kvaliteti ponude sportske rekreacije. (Relac, 1979, str. 15)

4. ULOGA I ZNAČAJ SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE U GRADU NAŠICAMA I UŽOJ OKOLICI U FUNKCIJI TURIZMA

„Na širokoj skali motiva koji ljude potiču na putovanje, želja za putovanjem radi rekreacije zauzima najviše mjesto. Istraživanja turističke potražnje na vodećim emitivnim turističkim tržištima svijeta pokazuju da rekreacijska funkcija turizma motivira suvremene tokove svjetskog turističkog prometa. Iako su turizam i sport dvije različite društveno-ekonomske pojave suvremenog društva, one su međusobno vrlo bliski društveni i ekonomski fenomeni čiji je zajednički subjekt – čovjek. Štoviše turizam je danas postao sinonim za rekreaciju, isto kao što je rekreacija izvan domicila postala sinonimom turizma.“ (Relac, 1987, str. 18)

Iako potpuno različite pojave suvremenog doba, sportska rekreacija i turizam zaista su neodvojive. Tome u priloge govore sva dosadašnja istraživanja, te brojni radovi različitih autora. Turisti koji dolaze u ruralna područja, često dolaze jer su željni prirode, svježeg zraka i mirnijeg okruženja. Upravu u tom okruženju provode se najčešći sportsko rekreacijski sadržaji u ruralnom turizmu koji zahtijevaju minimalnu količinu opreme i rekvizita. Neke od tih aktivnosti su hodanje, trčanje, planiranje, biciklizam, kajak, itd. Našice su mali slavonski grad koji se smjestio na obroncima Krndije koja se spaja s Papukom. U gradu Našicama i našičkoj okolici nalazi se pet vodenih oaza mira, odnosno jezera. Predviđena je izgradnja i šestog umjetnog akumulacijskog jezera 15 kilometara od samog centra grada Našica. U tim prirodnim ljepotama nalazi se ogroman potencijal za razvoj i unaprjeđenje ponude ruralnog turizma kroz proširenje sportsko rekreacijske ponude. Široki izbor sportsko rekreacijskih sadržaja proizlazi iz činjenice da se Našice nalaze u Slavoniji čija kontinentalna klima ima topla ljeta, te dovoljno niske temperature zimi čak i za zimske sportsko rekreacijske aktivnosti poput sanjkanja, klizanja, skijaškog trčanja, pa čak i skijanja.

„Suvremeni je turizam posve vezan za različite oblike kretanja, tjelesne aktivnosti ili sport, a oni upućuju na sredstvo za postizanje različitih ciljeva. Suvremeni turist želi aktivnu ulogu svojim sudjelovanjem očekujući doživljaj, iskustvo i zadovoljstvo. Samim time sportska je aktivnost u turizmu svakodnevno sadržaj turista, bilo da on svoju potrebu zadovoljava kretanjem novim – prirodnim ambijentom ili mu sport služi za zadovoljavanje potreba za druženjem, igrom, zabavom, zdravljem i sl.“ (Andrijašević, 2010, str. 305).

S obzirom na utjecaj sportske rekreacije u turizmu na zdravlje, oporavak i odmor ljudi, ispunjavanje želja i potreba, te izuzetno značajan doprinos ekonomiji društva, može se zaključiti da je sportska rekreacija postala jako bitna poluga koja je sportu i svim ostalim oblicima sportskih i tjelesnih aktivnosti omogućila daljnje integriranje u sve segmente suvremenog društva. Njezin doprinos je značajan i zbog utjecaja na povećanja materijalne baze, veliko proširenje aktivnih korisnika, te zapošljavanje velikog broja stručno osposobljenih kadrova. Izgradnja sportskih objekata i zapošljavanje stručnih kadrova za potrebe sportske rekreacije u ruralnom turizmu ima i dodatnu vrijednost i značaj jer izvan sezone može privući i aktivno uključiti domicilno stanovništvo i sve zaposlene kadrove koji rade u ugostiteljskom i turističkom sektoru. Izgradnja sportskih objekata za potrebe sportske rekreacije u ruralnom turizmu pruža i mogućnost provođenja sportskih priprema za razne sportske klubove. (Relac, 1979, str. 15)

4.1 Grad Našice i uža okolica

Mali slavonski grad Našice smjestio se na sjevernim obroncima Krndije. Našice su u Osječko-baranjskoj županiji. Gradu Našicama pripada 16 administrativnih područja, a to su: Našice, Martin, Brezik Našički, Zoljan, Gradac Našički, Londžica, Markovac Našički, Vukojevci, Makloševac, Ceremošnjak, Granice, Jelisavac, Lađanska, Lila, Ribnjak i Velimirovac. Prvi povijesni zapisi o Našicama dolaze iz 1229. godine. Tada su svjetovni gospodari bili Lackovići, Abe, Gorjanski, te iločki knezovi Ujlaky. S crkvene strane vlasnici su bili templari, ivanovci i franjevci. U 16. i 17. stoljeću Našice su bile pod Turcima. Krajem 18. i početkom 19. stoljeća našički posjed kupuju grofovi Pejačevići koji su bili vlasnici sve do 1945. godine. Našice su smještene u samom srcu Slavonije 45 kilometara od Slavenskog Broda, 45 kilometara od Donjeg Miholjca, 45 kilometara od Osijeka, te 35 kilometara od Đakova (slika 1). U samom centru nalaze se 3 prepoznatljiva motiva grada Našica. Radi se o dvorcu grofa Pejačevića iz 1811. godine, crkvi svetog Antuna Padovanskog iz 14. stoljeća, te ključni objekt vodoopskrbne mreže – Našički vodotoranj. Grad na brežuljku okružen šumskim krajolikom iz kojeg se izdižu crkveni toranj i vodotoranj motiv su brojnih slikarskih umjetnika. S obzirom da je kroz povijest grad bio pod mađarskim i njemačkim utjecajem, u srednjovjekovnim zapisima pronalazimo druge nazive za Našice poput: Nolche, Nolko, Nexe,

Nekche, Naschitz, Vesice i Nesice. Zemljopisni položaj i očuvana prirodna ljepota našičkoj kraja u kojem se poznata slavonska ravnica spaja sa Krndijom i Papukom uvelike je doprinijelo razvoju ribolovnog i lovnog turizma.

Slika 1. Položaj grada Našica na karti

Izvor: <http://orthopediewestbrabant.nl/nasice-karta/> (15. 5. 2021.)

Prema zadnjem popisu stanovništva na području grada Našica živjelo je oko 16 tisuća stanovnika. S obzirom na lošu gospodarsku situaciju u državi, a posebno u Slavoniji koja je bila teško pogođena ratom, te nemogućnost zaposlenja, mnogi mladi napustili su Našice, te potražili sreću izvan Hrvatske. Nekada su pojedini članovi obitelji, najčešće muške osobe, odlazile raditi van Hrvatske (npr. Njemačku), te bi slali novce obitelji koja je ostala u Hrvatskoj, a nakon određenog vremenskog roka bi se ipak vratili u domovinu. Danas je situacija potpuno drugačija. Danas čitave obitelji napuštaju Slavoniju, te najčešće odlaze u Irsku i Njemačku, bez plana o povratku. Jedan od tužnijih motiva Našica, te Slavonije

općenito, su mnoge kuće za prodaju, te poslovni prostori koji zjape prazni. Jedno od najvećih dioničkih društava u Hrvatskoj dolazi iz Našica. Radi se o tvrtki Nexe d.d. Upravo Nexe zapošljava većinu domicilnog stanovništva, te na taj način drži „grad na životu“. Velika većina stanovništva zaposlena je u državnim firmama, dok nekolicina radi u privatnom sektoru koji vodi nekoliko poduzetničkih entuzijasta. U seoskim naseljima koje pripadaju gradu, registriran je manji broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i to najčešće kao sekundarna djelatnost ili za privatne potrebe. Na Našičkom području ne postoji niti jedan OPG koji nudi uslugu ruralnog turizma.

4.2 Etnološka ponuda

Glavna tema etnologije je promatranja i izučavanje različitih kultura i ljudskih društava. Proučavati može materijalnu, socijalnu i duhovnu kulturu. Materijalna kultura obuhvaćala bi razne oblike gospodarstva poput poljoprivrede, stočarstva, voćarstva, graditeljstva, lova i ribolova. Socijalna kultura proučava ljudske zajednice i socijalne organizacije, dok bi duhovna kultura obuhvaćala razne umotvorine, običaje, tradiciju, vjerovanje, folklor i religije. Grad Našice dobio je 9 nagrada „Zeleni cvijet“ za najuređeniji mali grad do 20 000 stanovnika. To je samo potvrda bogatstva prirode i načina ophođenja prema prirodi. Našice i našički kraj imaju nevjerojatno puno kulturno-povijesnih znamenitosti za tako malo područje. To su sve veliki, ali zasad nedovoljno iskorišteni potencijali oko kojih se može graditi turistička priča koja bi privukla turiste u ovaj slavonski grad u kojem kroz sportsko rekreacijske ture i obilaske mogu upoznati kulturu, povijest, tradiciju i obilježja Našica i našičkog područja.

4.2.1 Dvorci obitelji Pejačević

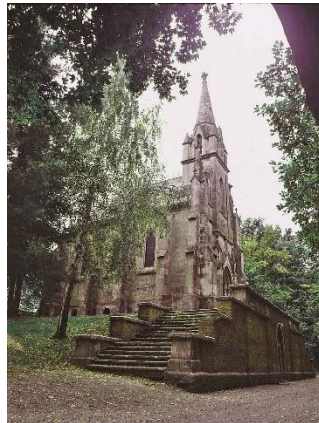
U gradu Našicama nalaze se dva dvorca grofova Pejačević. Stariji i veći dvorac grofa Teodora Pejačevića (slika 2) koji se nalazi u samom centru grada sagrađen je krajem 18. i početkom 19. stoljeća, dok je drugi nešto manji i mlađi dvorac Marka Pejačevića sagrađen

krajem 19. i početkom 20. stoljeća, a udaljen je svega stotinjak metara od „velikog“ dvorca. Veliki dvorac obitelji Pejačević od svoga nastanka do danas nekoliko je puta mijenjao izgled. Neki grofovi su samo htjeli uljepšati dvorac, neki su ga proširili i stvorili današnju sliku dvorca, dok su neki od grofova morali i obnavljati dvorac jer je 1817. godine stradao u potresu. Kroz svoju preobrazbu dvorac je prošao put od poprilično skromnog baroknog dvorca do reprezentativnog kasnobaroknog dvorca s arhitektonskim uresima. Danas dvorac poprima svoje novo ruhu zahvaljujući upravi grada Našica i Europskim fondovima. Restaurira se kompletan dvorac, uređuje se perivoj, te se u sklopu dvorca gradi gradski javni toalet. U prostorijama dvorca djeluju neke od udruga našičkog kraja. Neke od njih su HKD Lisinski, te gradska glazba Našice. U sklopu dvorca nalazi se još Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice, te Zavičajni muzej Našice. Dvorac Marka Pejačevića je pravokutnog oblika s nešto užim srednjim dijelom, tako da tlocrtno podsjeća na slovo H. Upisan je u povijest hrvatskog graditeljstva zbog izvornog tehničkog rješenja zaštite od vlage i podzemnih voda izgradnjom armirano-betonskog korita, što je početkom 20. stoljeća bila novost ne samo u Hrvatskoj već u čitavoj tadašnjoj Austro-Ugarskoj Monarhiji. U prostorijama dvorca djeluju radio Našice, Udruga radio-amatera Našice, Društvo Naša Djeca Našice, Osnovna glazbena škola Kontesa Dora i Tamburaško društvo „Dora Pejačević“. Okolicu dvoraca krase 35 hektara velik prekrasan perivoj išaran pješačkim stazama i jezerom u sredini. Osim povijesne i umjetničke vrijednosti, perivoj uz našičke dvorce posjeduje i izuzetnu botaničku i dendrološku raznolikost. Nekada se unutar perivoja nalazilo mnoštvo historicističkih cvijetnjaka i grofovski staklenik. Danas je osiromašen za brojne sadržaje koji se još uvijek mogu vidjeti na fotografijama u gradskom muzeju. Perivoj je dobio neke druge vrijednosti poput trim staze za vježbanje, te velikog gradskog igrališta koje ima košarkaške, nogometne i teniske terene, te pješčani teren za odbojku na pijesku. Našice su oduvijek bile grad glazbe i sporta. U prilog tome ide činjenica da je grofovska obitelj Pejačević oduvijek njegovala veliku ljubav prema glazbi. Najstarija kćerka dr. Teodora grofa Pejačevića Dora Pejačević prva je hrvatska skladateljica koje je kao i mnogi drugi umjetnici bila više cijenjena u inozemstvu nego u Hrvatskoj. Glazbeni stručnjaci ističu da je postavila temelje novijoj hrvatskoj komornoj i koncertnoj glazbi. Upravo po njoj glasi ime glazbenog natjecanja, odnosno emisije, Hrvatski izbor za pjesmu Eurovizije ili Dora. Osim dvoraca, ostavština grofovske obitelji su mauzolej (slika 3) i kapelica grofa Pejačevića iz 19. stoljeća.

Slika 2. Dvorac Teodora Pejačevića

Izvor: <https://images.app.goo.gl/VVeMq3EtsRHHCbN67> (15. 5. 2021.)

Slika 3. Kapelica i mauzolej grofa Pejačevića

Izvor: <https://images.app.goo.gl/wEbrnQby5op9jc7S7> (15. 5. 2021.)

4.2.2 Crkva Svetog Antuna Padovanskog i samostan

Iako franjevci djeluju u Našicama još od 13. stoljeća, Crkva Svetog Antuna Padovanskog i samostan sagrađeni su u prvoj polovici 14. stoljeća (slika 4). Izvorno je građena opekom i kamenom u gotičkom stilu, te je u 18. stoljeću obnovljena u baroknom

stilu. Tijekom 18. i 19. stoljeća Samostan u Našicama bio je bitno središte pastoralnog, umjetničkog i prosvjetnog života Hrvatske. Današnji prostor crkve prava je riznica vrijednih umjetnina. Crkva ima sedam oltara, vrijedne barokne orgulje, dvije kripte, bogato ukrašen oratorij, mnoštvo vrijednih baroknih skulptura i slika, te propovjedaonicu. Unutrašnjost crkve oslikana je freskama. U sklopu samostana nalazi se knjižnica sa deset inkunabula i drugim vrijednim knjigama, te stalna izložba „Blago našičkih franjevaca“.

Slika 4. Crkva Sv. Antuna Padovanskog

Izvor: <https://images.app.goo.gl/bGznrxrJFGtPBW556> (15. 5. 2021.)

4.2.3 Crkva Svetog Martina

Na udaljenosti od 3 kilometra od samog centra grada, u obližnjem mjestu Martin, smještena je jedina potpuno sačuvana templarska građevina u Hrvatskoj – crkva Svetog Martina (slika 5). Ovaj zapostavljeni povijesni biser sagrađen je početkom 13. stoljeća dolaskom viteškog crkvenog reda u Našice. Kategorizirana je kao spomenik nulte kategorije. U crkvi Svetog Martina pronađeno je i vrijedno otkriće, kameni templarski grb u obliku štita, koji datira iz 13. stoljeće, te se smatra najstarijim sačuvanim kamenim grbom sjeverne Hrvatske. S obzirom na jedinstvenost ove građevine kao i fasciniranost ljudi templarima, skriva veliki i neiskorišteni turistički potencijal.

Slika 5. Crkva Sv. Antuna Padovanskog

Izvor: <https://images.app.goo.gl/4Fn8YvALqiqu8UDa9> (15. 5. 2021.)

4.2.4 Zavičajni muzej Našice

Zavičajni muzej Našice do nedavno se nalazio u prostorijama dvorca Teodora Pejačevića, ali s obzirom da je nedavno započela obnova dvorca zbirke su preseljene dok ne završi obnova. Završetak radova predviđen je do kraja 2022. godine. Najistaknutiji sadržaji zavičajnog muzeja su galerija predaka obitelji Pejačević, Spomen soba Hinka Juhna, spomen soba Isidora Kršnjavoga, spomen soba Dore Pejačević, povijesni pregled našičkog kraja, etnografska zbirka, ribe našičkog kraja, feričanačko lončarstvo, lovstvo našičkog kraja, zbirka pretpovijesti, zbirka antike, zbirka srednjeg vijeka, zbirka tradicionalnog gospodarstva, zbirka pokućstva i sitnog kućanskog inventara, zbirka tradicionalnog rukotvorstva i narodnih nošnji, predmeti vezani uz lokalne običaje i vjerovanja, te zbirka fosila.

4.2.5 Bedemgrad

Na području Bedemgrada danas se nalazi tek maleni dio obrambenog zida i zbog svoje visine vrlo impresivna ulazna kula (slika 6). Nekoć davno u 14. stoljeću bila je

srednjovjekovni utvrđeni grad na Krndiji iznad sela Gradca. Nalazi se na visini od 407 metara, na nepristupačnoj vulkanskoj hridini. Južno od Bedemgrada nalazi se antička prometnica koja je spajala Incero, Stravianis i Mursu, odnosno, Požegu, Našice i Osijek. Prvi vlasnici bili su ugarski plemići Aba-Khan, dok se kao kasniji gospodari spominju slavonske plemićke obitelji Lackovići, Gorjanski i Iločki. Ispod ruševina nekad impresivnog grada prolazi Našički planinarski put i Našička geološka staza. U neposrednoj blizini Bedemgrada uređeno je izletišta sa stolovima, klupama i ognjištem. Uz uređenu stazu i izletišta, osigurani su materijalni uvjeti za posjetu turista.

Slika 6. Bedemgrad

Izvor: <https://images.app.goo.gl/FNtT4XEN66u21ycn8> (15. 5. 2021.)

4.2.5 Ružica grad

Prvi pisani i povijesni zapisi o dvorcu u Orahovici datiraju iz 13. stoljeća. Iako su se vlasnici izmjenjivali, najduže su bili u vlasništvu obitelji Iločki. Dok su dvorcem gospodarili Iločki, dvorac je služio kao bitan vojno-politički objekt i trgovište. Nakon što su Turci preuzeli vlast nad ovim prostorima, dvorac im je služio kao sjedište njihovih trupa. Kao i većina drugih srednjovjekovnih građevina, od 18. do 20. stoljeća dvorac je izgubio na važnosti, te je često mijenjao vlasnike. Ime Ružica još nije do kraja istraženo. Neki od povjesničara povezuju ga s imenom sela Duzluk, jer duzem na turskom znači cvijeće ili divlja

ruža. Ružica grad nalazi se na visini od 378 metara, a udaljen je 2-3 kilometra od centra grada Orahovice (slika 7). Do samog dvorca izgrađena je planinarska staza, a polazak je s Orahovačkog jezera. Orahovačko jezero nosi naziv „slavonsko more“, te je odličan primjer kako se s malo truda može napraviti puno za turizam u Slavoniji, ali o tome više u nastavku rada.

Slika 7. Ružica grad

Izvor: <https://tzgorahovica.hr/2018/07/18/ruzica-grad/> (15. 5. 2021.)

4.3 Manifestacije

Raznolikost i široka ponuda brojnih događanja i manifestacija u gradu Našicama oduševit će svakog posjetitelja i turista. Iako se većina manifestacija održava u proljetno i ljetno doba, brojna sportska, kulturna, povijesna i enološka događanja odvijaju se tijekom čitave godine.

Dani „Slavonske šume“ je manifestacija koja se sada već tradicionalno održava svake godine početkom rujna u gradu Našicama. Prvi puta održana je 2010. godine. Manifestacija traje 3 dana, te počinje u četvrtak i traje do nedjelje. Organizatori ove manifestacije su Grad Našice, Hrvatske Šume, Ogranak Matice Hrvatske Našice i Turistička zajednica Grada Našica. Manifestacija je osmišljena kao svojevrsno natjecanje šumara u raznim disciplinama od brzinskog do preciznog rezanja pilom, motornom pilom, sjekirom, te rezbarenje drvenih

umjetničkih skulptura. Osim natjecanja u šumarskim vještinama, ova manifestacija ima i etnografska obilježja. Razni folklorni ansambli imaju svoje nastupe, plesove i pjesme. Udruge starih športova imaju natjecanja u bacanju kamena s ramena, povlačenju konopa i druge u kojima se mogu okušati svi posjetitelji manifestacije „Slavonske šume“. Svoj doprinos manifestaciji svake godine donesu i lokalne udruge i obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja predstavljaju svoj rad, proizvode, usluge, te nude široku gastronomsku ponudu hrane i pića. Ova manifestacija nagrađena je i nagradom „Zelena povelja“ koja se svake godine uručuje u Osijeku.

Središnji dio višednevne manifestacije Dan Grada Našice obilježava se svake godine 13. lipnja na blagdan zaštitnika sv. Antuna Padovanskog. Kao i svake godine proslava se otvara nastupom Gradske glazbe Našice i Našičkih mažoretkinja. Bogati kulturno-zabavni program zabavlja brojne posjetitelje kroz cijeli dan. Izložba oldtimer vozila i motocikala, predstavljanje udruga i sportskih klubova grada Našica kroz demonstracije svoga rada, folklorna povorka, te glazbeni, plesni i pjesnički nastupi samo su dio onoga što ova manifestacija donosi. U večernjim satima obično bude organiziran besplatni svečani koncert za brojne posjetitelje.

Udruga Hrvati u Mađarskoj svake druge godine organizira putovanje pod imenom „Stazama naših starih“ Ovo je prvi puta da su se Našice našle na karti kao dio organiziranog puta. Kroz povijest Hrvati su se selili kroz široko područje od Senja, Like, Korduna, Banovine, zapadne Slavonije, Moslavine itd. Udruga na ovaj način odaje spomen i sjećanje na svoje pretke koji su prevalili taj put uz puno odricanja, boli i tuge, ostavivši iza sebe rodni kraj. Čitava manifestacija obilježena je brojnim povijesnim, folklornim i tradicionalnim sadržajima poput svečanog mimohoda gradišćanskih Hrvata s konjskom zapregom, brojnim nastupima kulturno umjetničkih društava, povijesnim izložbama gradišćanskih Hrvata, oldtimer izložbi automobila i motocikala, te koncertima tamburaške glazbe.

Osim spomenutih manifestacija, kroz godinu se organiziraju i drugi kulturno-zabavni i sportski događaji. Neki od njih su i „Našička ljetna noć“ koju obilježavaju nastupni Kulturno umjetničkih društava Našica i našičkog područja, „Bikerska noć“ u organizaciji moto kluba Našice, „Ribarska noć“, „Noći umjetničke keramike“, „Kino pod zvijezdama“, te brojni koncerti kroz čitavu godinu.

4.4 Enološka ponuda

Dok je Istra odlično promovirala, brendirala i pozicionirala svoje vino malvaziju u svijetu, Slavonija nije provela dovoljno dobru kampanju. Iako Slavonija ima svoju dugu tradiciju uzgoja vinove loze po obroncima svojih brda, od Bilagore do Papuka, slavonski vinari nisu se dobro pozicionirali u svijetu vrhunskih vina. Istaknuta slavonska vinogorja poput Feričanaca, Kutjeva, Daruvara, Đakova, Slavenskog Broda i Orahovice bogati su obiteljskim vinogradima i malim vinarijama. Jedna od najkvalitetnijih vinarija u Slavoniji nalazi se u neposrednoj blizini Našica. Na samo 14 kilometara od Našica, u mjestu Feričanci, nalazi se vinarija Feravino čija tradicija proizvodnje vina seže s početka 18. stoljeća. Enologija je znanost o uzgoju i kultiviranju vinove loze, te proizvodnji i čuvanju vina. Hall i Mitchell (2000) definirali su vinski turizam kao posjećivanje vinograda, vinarija, festivala vina i vinskih priredbi, pri čemu su kušanje vina ili doživljaj značajki vinske regije glavni motiv za posjetitelje. Vinski turizam obuhvaća posjete vinarijama i degustacije vina, ali i razne edukacije i vinske festivala. Pojedini vinari pretvorili su i berbe grožđa u turistički događaj. S obzirom da su u slavonskom podneblju najveća slavlja vezana upravo za „Vincevo“ i „Martinje“, te prigode su odlično iskorištene i za proslave, promocije i vinske manifestacije. Getzova definicija kaže da „vinski turizam obuhvaća putovanje motivirano posebnim interesom koji se bazira na želji obilaska vinogradarskih regija ili tijekom kojih su putnici potaknuti da prilikom putovanja poduzetih zbog drugih razloga posjete vinske regije, a napose vinarije“ (usp. Shor i Mansfeld, 2009, str. 382 – 383). Tipični predstavnici slavonskih bijelih sorti vina su graševina, chardonnay, pinot gris, sauvignon blanc, rajnski rizling i silvanac zeleni. Dok su tipični predstavnici slavonskih crnih sorti pinot crni, frankovka, merlot i cabernet sauvignon.

„Baranjsko i Erdutsko vinogorje prva su dva vinogorja u Hrvatskoj koja su postala dijelom Vintoura, odnosno vinskih cesta Europske unije. Ovaj projekt vezan je uz turistički razvoj ruralnih sredina ustrojen na vinskim cestama. Njegove članice su Mađarska, Italija, Španjolska i Hrvatska, a projekt je financirala Europska unija. Do sada je u projekt uključeno sedam vinskih cesta iz Mađarske, Španjolske i Italije, a Hrvatskoj su partnerstvo pružili susjedni Mađari s kojima je Osječko-baranjska županija potpisala Opću povelju o priključenju

vinskih cesta. U Vintour se, kada ispune potrebne preduvjete, planiraju uključiti i Đakovačko i Feričanačko-našičko vinogorje. Svako vinogorje bi na taj način imalo svoju polazišnu točku. Za Baranju bi to bio dvorac princa Eugena Savojskog u Bilju i Park prirode Kopački rit. Aljmaš i svetište trebali bi postati polazna točka Erdutskoga vinogorja. Za Đakovačko vinogorje polazišna točka bi bila katedrala i Državna ergela lipicanaca. Bizovačke toplice zajedno s dvorcima i perivojima u Donjem Miholjcu, Valpovu i Našicama zaokružili bi ponudu Feričanačko-našičkoga vinogorja.“

Izvor: <https://croatia.hr/hr-HR/Odredista/Mjesto/Nasice/Vinske-ceste-%7C-Slavonija?Y2lcOTMyLGRzXDUwMSxwXDI0> (15.5.2021.)

Od 2008. godine Grad Našice i Turistička zajednica Grada Našica domaćini su manifestacije Dani vina i turizma. Ova manifestacija bogata je raznovrsnim kulturnim i zabavnim program. Mnogobrojni proizvođači vina, OPG-ovi, obrtnici i udruge prikazali su široku enološku ponudu čitave Slavonije. Manifestacija uz prezentaciju i degustaciju vina ima i široku gastronomsku ponudu autohtone hrane, posebice vinskog gulaša pripremljenog prema kuharici grofovske obitelji Pejačević.

Vinski turizam je turistička aktivnost koja objedinjuje proizvodnju i prodaju vina s turizmom. Vinogorja, vinari, vinarije, degustacije vina i posjete vinarskim regijama glavni su motivi vinskog turizma koji je sve popularniji. Zasad jedinu ponudu vinskog turizma ima vinarija Feravino iz Feričanaca. Vinarija Feravino svojim gostima nudi mogućnost degustacije i obilaska podruma i vinoteke, te ostale ugostiteljske usluge. Turistička ponuda obuhvaća i obilazak vinarije s enologom, školu za vinoljupce, obilazak vinskih cesti i vinograda.

4.5 Jezera našičkog kraja

Našički kraj obiluje vodenim površinama, te brojnim izvorima. Kroz perivoj grofa Pejačevića teče Našička rijeka, a u istom tom perivoju nalazi se umjetno jezero koje napaja izvor pitke vode. U krugu od 20 kilometara nalazi se veliki ribnjak slatkovodne ribe, 4 velika akumulacijska jezera, te je u planu izgradnja petoga.

Rijetko se koji grad može pohvaliti da u neposrednoj blizini središnjeg gradskog trga ima jezero ove veličine. Na nešto manje od 3 kilometra od centra grada nalazi se umjetno akumulacijsko jezero Lapovac (slika 8). Nastalo je 90-ih godina izgradnjom brane kako bi se spriječile česte poplave u nizvodnim naseljima. Dugačko je 2.63 kilometra, te široko 250 metara. Osim što služi za ribolov i kupanje, ovo je odlično mjesto i za izlete u prirodu. Oko cijelog jezera napravljena je pješačka staza koja se u nekim dijelovima spaja i sa stazom za brdski biciklizam. Jezero Lapovac već je nekoliko puta bilo mjesto održavanja sportskih natjecanja od kojih treba izdvojiti europsko prvenstvo u kajaku, te mnogobrojna međunarodna natjecanja u sportskom ribolovu. Na jezeru ne postoji ponuda sportske rekreacije, sanitarni čvor, niti ugostiteljska ponuda.

Slika 8. Jezero Lapovac

Izvor: <https://images.app.goo.gl/hjTEGcrJ4Bd38dmA8> (15. 5. 2021.)

Orahovačko jezero često se još naziva i „slavonsko more“ (slika 9). Najposjećenije odredište našičkog kraja za vrijeme toplih ljetnih dana. Nalazi se u podnožju planine Papuk, nedaleko od ruševina Ružice grada. Jezero je nastalo 60-ih godina prošlog stoljeća prilikom izgradnje umjetnog nasipa. Papuk obiluje izvorima vode, a jedan od njih protječe kroz jezero, te na taj način u jezero uvijek dotječe svježja voda. Nalazi se na samo 1500 metara od centra grada Orahovice, te 20 kilometara od Našica. Jezero je 2007. godine obnovljeno, te je napravljena betonirana staza oko samog jezera, skakaonica, te fontana na sredini. U neposrednoj blizini jezera nalazi se nekoliko ugostiteljskih objekata, tereni za odbojku na pijesku, dječje igralište, te uređeni prostori za kampiranje i roštiljanje. Jezero je čest domaćin

raznih manifestacija. Prvosvibanjski piknik, Ferragosto jam, Papuk extreme challenge, Sajam vina i kulena, Vinski maraton, akustične i ljetne večeri samo su dio širokog repertoara. Ovo je idealan primjer kako maksimalno iskoristiti potencijale umjetnih jezera našičkog kraja.

Slika 9. Orahovačko jezero

Izvor: <https://images.app.goo.gl/nMpfuTGa1uJjU7Un8> (15. 5. 2021.)

20 kilometara od Našica nalazi se umjetno jezero Borovik. Površinom od gotovo 160 hektara zadivljuje svojom veličinom (slika 10). Nastalo je pregradnjom korita rijeke Vuke 70-ih godina prošlog stoljeća. Na mjestu sadašnjeg jezera nekada se nalazilo naselje Borovik po kojemu je jezero i dobilo ime. Jezero okružuje cesta pogodna za hodanje, trčanje i biciklizam, te gusta slavonska šuma puna hrasta, bukve i graba. U neposrednoj blizini jezera nalazi se kamp i ugostiteljski objekt s ponudom hrane i pića. Jezero je često mjesto okupljanja lokalnih, ali i stranih posjetitelje, kampera, kupača i ribiča. Jezero Borovik domaćin je brojnih sportsko-rekreacijskih događaja poput međunarodnog ribičkog natjecanja „Carp cup“, triatlon natjecanja „Triatlon Borovik“, te utrke lađara.

Slika 10. Jezero Borovik

Izvor: <https://images.app.goo.gl/qpru6qTSKamPT9i67> (15. 5. 2021.)

Jedno od najmlađih slavonskih jezera, svakako je umjetno akumulacijsko jezero Koritnjak u Bučju Gorjanskom (slika 11). Brana Koritnjak sagrađena je 2012. godine prvenstveno s preventivnom namjerom obrane od poplava, ali i za potrebe navodnjavanja, sporta i rekreacije. Jezero ima površinu od 100 hektara, te na pojedinim dijelovima dubinu od 15 metara. Jezero je smješteno u sredini slavonskih poljoprivrednih polja, tako da ga okružuju brojne oranice, polja i livade. Jezero obiluje slatkovodnom ribom, te je pogodno za ribolov. Na jezeru nema ponude hrane i pića, niti sanitarnog čvora. Postoji divlja staza koja okružuje jezero, ali nažalost još ne postoji uređena staza za pješaćenje, trčanje ili biciklizam. Uz minimalna ulaganja lokalne samouprave, Jezero Koritnjak zasigurno ima potencijal za sportsko-rekreacijske i ribolovne sadržaje.

Slika 11. Jezero Koritnjak

Izvor: <https://images.app.goo.gl/sVskhqtAikrn3Atu8> (15. 5. 2021)

Ribnjaci Lila mjesto su gdje se spaja slavonska šuma i voda, to su regionalno i europski poznati ribnjaci iz okolice Našica. Nekoć su bili u vlasništvu grofovske obitelji Pejačević, a danas su u rukama privatnih poduzetnika. Tvrtka Miagro d.o.o. koja gospodari ribnjakom bavi se uzgojem i prodajom slatkovodne ribe poput šarana, soma, smuđa, štuke i amura. Na području ribnjaka nalazi se Pansion Ribnjak. Restoran Pansiona Ribnjak uređen je u slavonskom stilu, te odiše slavonskim duhom i autentičnim slavonskim i ribičkim detaljima. Gastronomska ponuda restorana temelji se na ribljim specijalitetima s vlastitog ribnjaka i na vrhunskim odrescima koji su odležali i dozrijeli na poseban način. Teletina, janjetina i junetina također dolaze s farmi Miagro-ve grupacije. Pansion nudi smještaj za odmor, lov, konferencije i team building. Od sportsko rekreacijskih sadržaja ima teniske i nogometne terene, te boćališta. U vrtu se nalazi i dječje igralište.

U malom slavonskom selu Kršinci, udaljenom svega 15 kilometara od centra grada Našica planirana je izgradnja umjetnog jezera Breznica. Početak radova predviđen je 2022. godine. Buduće akumulacijsko jezero prvenstveno ima ulogu u zaštiti od poplava, ali i za navodnjavanje, te razvoj turizma. Postoje projekti lokalne samouprave za povezivanje ranije navedenih jezera biciklističkom rutom koja bi vodila sve do jedne od najstarijih ergela konja u Europi – Državne ergele Đakovo. Potencijal je ogroman, tim više što su Kršinci istinsko slavonsko selo, odvojeno od glavne ceste, bogato autohtonim slavonskim kućama, te lokalnim stanovništvom koje je zadržalo svoje slavonske običaje i tradiciju. Kršinci se nalaze na obroncima Krndije okruženi šumom, livadama, poljima i oranicama. Uz potpuno netaknutu prirodu i ugođaj pitomog slavonskog sela, izgradnja navedenog jezera biti će samo „šlag na tortu“ koji će akumulirati veliki turistički potencijal za razvoj ruralnog turizma, cikloturizma, konjičkog turizma, te sportsko-rekreacijske ponude.

4.6 Sport i sportska rekreacija

U ranijem dijelu ovog rada navedene su sportske udruge i klubovi koji djeluju na području Našica i našičkog kraja. Velika većina njih orijentirana je isključivo na lokalno stanovništvo, te su oni ujedno i jedini korisnici njihovih sportskih aktivnosti. Jedna od najmlađih, ali zasigurno najaktivnija sportskih udruga je Udruga rekreativnog trčanja Nexe

Team. Mala skupina entuzijasta i trkača osnovala je 2018. godine Udrugu rekreativnog trčanja „Nexe Team“. Česti su sudionici raznih utrka i maratona diljem Hrvatske. Osim pružanja usluga škole trčanja za djecu, mlade i odrasle, ova mlada udruga organizirala je i brojne utrke od kojih dvije treba posebno izdvojiti. Prva utrka našičkom geološkom stazom organizirana je u ožujku 2021. godine. Gotovo 150 sudionika iz svih krajeva Hrvatske natjecalo se u dvije trkačke discipline – utrka od 9 kilometara, te utrka od 14 kilometara. Ova atraktivna trail staza počinje i završava kraj izvora pitke vode u Seoni, a ostatak staze vodi kroz očuvanu slavonsku šumu na obroncima Krndije. Druga jako specifična utrka u organizaciji URT Nexe Team Našice bila je Backyard Ultra utrka i to prva takve vrste u Hrvatskoj. Backyard Ultra je format ultramaratonske utrke gdje natjecatelji moraju uzastopno pretrčati udaljenost od 6706 metara za manje od jednog sata. Po završetku svakoga kruga preostalo vrijeme unutar sata koristi se za oporavak za trčanje sljedećeg kruga koji slijedi idući sat. Utrka je eliminacijskog tipa, što znači da se trči sve dok posljednji natjecatelj ne ostane na stazi. Upravo taj faktor određuje trajanje same utrke. U ovoj jedinstvenoj utrci sudjelovalo je 56 trkača iz cijele Hrvatske.

Iako grad Našice i našički kraj obiluje sa prirodnim ljepotama, vodenim površinama, šumskim i vinskim cestama, stazama za brdski biciklizam, te sa čak 38 sportskih udruga jako mali broj njih se posvetio organizaciji sportskih događaja, te formiranju sportsko-rekreacijske ponude potencijalnim sportskim ili ruralnim turistima. Osim skijaškog entuzijasta koji u zimskim vremenima nudi besplatnu školu skijanja, ŠUD "Šaran" koja organizira međunarodna natjecanja u ribolovu, te URT Nexe Team koja organizira sportska natjecanja i privlači brojne trkače iz cijele Hrvatske, ne postoji niti jedna druga udruga koja radi na stvaranju takvih sadržaja i sportske ponude.

5. MOGUĆNOST UNAPREĐENJA SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE U SVRHU RAZVOJA TURISTIČKI PONUDE NAŠIČKOG KRAJA

Iako grad Našice ima dovoljan broj sportskih udruga i klubova kronično im nedostaje entuzijazma, poduzetništva, vizije, motivacije, stvaralačke energije i ideja. Slavonija i Baranja još su uvijek neotkriveno turističko odredište, te kriju mnoge prirodne ljepote i krajolike. Ovdje su smještene netaknute močvare Europe, nepregledna žitna polja, bogati vinogradi, te

stoljetne hrastove šume čije je drvo poznato diljem svijeta po svojoj kvaliteti. Nizina osječko-baranjske županije smještena je između tri velike panonske rijeke, Dunava, Drave i Save. Na jugu se iz ravnice izdižu brda Krndije, Papuka i Dilja, dok cijelo našičko područje obiluje vodenim površinama, velikim umjetnim jezerima, brojnim izvorima, rijekama i potocima. Našice i našički kraj bogat je i kulturno-povijesnim znamenitostima, dvorcima, crkvama, te bogatom etnografskom baštinom. Brojne povijesne, folklorne i tradicijske zbirke nalaze se u muzejima u svakom većem gradu u Slavoniji, pa tako i u Našicama. U Našicama se tijekom čitave godine održavaju brojne društvene, kulturne, glazbene, tradicijske i folklorne manifestacije. Zdrava domaća hrana, široka gastronomska ponuda, autohtoni specijaliteti, vrhunska vina, slavonska pitoma sela, te izuzetno gostoljubivi i dobri domaćini još uvijek su nedovoljno istraženi biseri slavonske ravnice. Uz sve kulturno-povijesne sadržaje i očuvane prirodne ljepote Slavonije, ruralni turizam u našičkom kraju nije razvijen. Ruralni turizam najviše je razvijen u Istarskom i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, dalmatinsko zaleđe se polako budi i ruralni turizam se razvija u dobrom smjeru, dok ruralni turizam u Slavoniji još uvijek nije pronašao put kako konkurirati na tržištu. Baranja i baranjska sela, te okolica Kopačkog rita puno je bolje iskoristila svoje potencijale od Slavonije, te bilježi porast u broju posjeta i noćenja kako domaćih tako i stranih turista. Istraživanja su pokazala da turisti u Slavoniji borave 2-3 dana prije povratka u mjesto stanovanja. Sportsko-rekreacijski sadržaji zasigurno su ključ kako zadržati turiste duže, te kako proširiti i unaprijediti ruralni turizam u Slavoniji.

5.1 Nedostaci

Iako Našice i našički kraj imaju odlične predispozicije i potencijale za razvoj ruralnog i sportsko-rekreacijskog turizma, potrebno je napraviti određena infrastrukturna ulaganja, te stvoriti suradnju između vlasnika smještajnih kapaciteta, sportsko-rekreacijskih udruga i klubova, ribolovnih i lovačkih društava, te lokalne, gradske, županijske samouprave, čak i Ministarstva turizma Republike Hrvatske. Iako je Ministarstvo turizma Republike Hrvatske izdalo Priručnik za bavljenje seoskim turizmom još davne 2011. godine kako bi pomogli poduzetnicima i vlasnicima obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava da se lakše uključe u bavljenje ruralnim turizmom, to očigledno nije dovoljno. Ono što u ovom trenutku najviše

nedostaje našičkom kraju je poduzetnički duh, investicijski kapital, te vizija ruralnog i sportsko-rekreacijskog turizma. Okolica Našica ima preko 30 kilometara biciklističkih staza za brdski biciklizam, ali to je i dalje nedovoljno. Samo su dva uređena jezera u okolici Našica koja imaju ugostiteljsku ponudu i koja su prilagođena posjetiteljima i turistima. Ostala jezera mogu se pohvaliti samo prirodnom ljepotom, te mirnim okruženjem. Nedostaje uređenih pješačkih, planinarskih i biciklističkih staza, sportsko-rekreacijska ponuda u vidu sportova na vodi poput kajaka, kanua, SUP-a, pontona za kupanje i skakanje itd. Na obali jezera nedostaju klupe, sjenice, roštilji, sanitarni čvor i drugi sadržaji koji bi privukli posjetitelje. Unatoč mnogobrojnim kulturno-povijesnim znamenitostima ne postoji sportsko-rekreacijska ponuda u vidu organiziranih posjeta i izleta koja bi pješačkim ili biciklističkim turama povezala nekoliko znamenitosti u jedinstvenu ponudu. U Našicama ne postoji opcija angažiranja turističkog vodiča koji bi proveo turiste kroz brojne kulturno-povijesne, etnografske, te prirodne ljepote ovoga kraja. Nekoliko je smještajnih kapaciteta u Našicama i našičkom kraju. Hotel Park nalazi se u centru Našica i ima smještajni kapacitet za 100 osoba, te sobe X Rooms. U blizini Našica nalazi se još Pansion Ribnjak, prenoćište Egghus, krčma Kod Antiše, apartmani Mihalj, apartman Ivančica, soba Antea i sobe Markovac. Smještajnog kapaciteta u Našicama trenutno je dovoljno, ali ne postoji niti jedan smještaj u sklopu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, etno kuće, ruralnog hotela ili kampa koji bi pružio autentično okruženje ruralne sredine u kojoj se nalazi. Osim nedostatka autohtone ponude smještaja, trenutno je najveći nedostatak nedostatna ponuda sadržaja koji bi privukli i zadržali turiste, pri čemu se primarno misli na sportsko-rekreacijske sadržaje i nedostatak infrastrukture na okolnim jezerima.

„Može se zaključiti da je prije svega potrebno poboljšati i proširiti turističku ponudu te osmisliti prepoznatljive i kvalitetne sadržaje koji će privući veći broj turista tijekom cijele godine, zadržati ih duže vrijeme u ovoj destinaciji i navesti ih da ponovo dođu na ove prostore. Sportsko-rekreacijska ponuda mora biti jedan od najvažnijih selektivnih oblika turizma, koji zasigurno uz ostale oblike, može osigurati veću potražnju na turističkom tržištu, veći broj turista i veću turističku potrošnju“ (Širić, Trkulja Petković, Končarević, 2008, str. 400).

5.2 Prednosti i potencijal

Upravo nedostatak ponude sportsko-rekreacijskih aktivnosti i nepostojanje smještaja u autohtonim ruralnim kućama, OPG-ovima i hotelima najveća je prednost našičkog kraja. To znači da u radijusu od minimalno 30 kilometara od centra grada Našica ne postoji tržišna konkurencija. S obzirom na sve veću depopulaciju Slavonije, na tržištu nekretnina mogu se pronaći poslovni prostori, kuće i zemljišta po izuzetno povoljnim cijenama što je sigurno prednost u odnosu na cijene nekretnina u drugim županijama Hrvatske. Trenutno je u Hrvatskoj na snazi moratorij na prodaju zemlje strancima. Moratorij je trebao završiti 2020. godine, ali je produžen do 2023. godine. Sljedeće dvije godine zadnja su prilika domaćim poduzetnicima da kupe nekretnine po ovim cijenama. Ukidanjem moratorija 2023. godine otvaraju se vrata priljevima stranog kapitala i stranih poduzetnika, te se očekuje porast cijena nekretnina.

Zahvaljujući brojnim umjetnim jezerima, očuvanim slavonskim šumama, obližnjim planinama i brdima, beskrajnim ravnicama i žitnim poljima, mnogobrojnim kulturno-povijesnim sadržajima i znamenitostima, te netaknutoj i očuvanoj prirodi, Našice i našički kraj imaju veliki potencijal za razvoj ruralnog i sportsko-rekreacijskog turizma. Činjenica je da turizam u Osječko-baranjskoj županiji ima stalni trend rasta u zadnje tri godine. Stalni rast rezultat je poboljšanog smještajnog kapaciteta i boljeg iskorištavanja prirodnih resursa poput Kopačkog rita i Bizovačkih toplica. Gotovo sa sigurnošću možemo reći da bi kvalitetna ponuda sportsko-rekreacijskih aktivnosti privukla znatno veći broj turista i uspjela im ponuditi sadržaj koji bi produžio njihov boravak u ovoj županiji. Našice imaju veliki potencijal jer su svi ti resursi potpuno dostupni i neiskorišteni. Papuk i Krndija imaju potencijal za razvoj ponude sportsko-rekreacijskih aktivnosti kao što su planinarenje, šetanje planinarskom ili nekom drugom tematskom stazom, sportsko penjanje, brdski biciklizam, trail trčanje, terensko jahanje, vožnje i ture četverokotačima, foto safari, letenje balonom i brojne druge. Zimsko vrijeme na Krndiji i Papuku nudi priliku i za skijanje, sanjkanje, klizanje, skijaško hodanje i trčanje, vožnju u zaprežnim saonicama, grudanje itd. Brojna jezera našičkog kraja potencijal su za otvaranje ponude vodenih sportova. Vožnje kajacima, kanuima, te danas posebno popularnim daskama za stojeće veslanje (SUP), samo su neke od aktivnosti koje mogu unaprijediti ponudu vodenih sportova na području grada Našica. Za skijanje na vodi potreban

je motorni čamac ili postavljanje danas popularnih sajli za wakeboarding. Izgradnja zatvorenog bazena na području grada Našica također ima veliki potencijal s obzirom da u krugu od 35 kilometara ne postoji adekvatan bazen gdje bi se moglo provoditi sportsko i rekreativno plivanje ili škola plivanja. Ruralno okruženje nudi i jedinstvene aktivnosti karakteristične samo za ovaj kraj. Naime, uobičajene svakodnevne seoske aktivnosti poprimaju oblik turističke ponude. Sve ono što je seoskom stanovništvu dio dnevne rutine, može dobiti turističku namjenu. Vožnje konjskim zapregama, traktorima, rad na farmi, sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima, razne igraonice i radionice za djecu i odrasle, obilazak domaćih životinja i mnogobrojni drugi ruralni sadržaji specifični su za ovo okruženje, te kao takvi dio su jedinstvene ponude ruralnog turizma. Potencijali su beskonačni, jedino ograničenje je ljudska mašta. Pokretanje ruralnog turizma potencijalno otvara i mnogobrojna radna mjesta od djelatnika u ugostiteljstvu, do sportskih trenera, voditelja i animatora. Možda i najveći turistički potencijal Osječko-baranjske županije, pa tako i Našica i našičkog kraja, je razvoj i unaprjeđenje cikloturizma. EuroVelo 6 i EuroVelo 13 dvije su izrazito bitne međunarodne biciklističke rute koje prolaze kroz Slavoniju. Slavonske biciklistički staze prolaze šumama, poljima, selima i vinogradima. Stvaranjem specifične „bike-friendly“ ponude smještaja, hrane i pića, te ostalih aktivnosti kako bi se privukli biciklisti koji prolaze Dravskom i Dunavskom rutom stvara se dodatna vrijednost ruralnom turizmu.

Zasad su ribolovna i lovačka društva najviše iskoristili potencijale ovoga kraja. Iz godine u godinu slavonska lovišta posjećuje sve više lovaca iz drugih zemalja, najviše iz Rusije.

6. ZAKLJUČAK

Zahvaljujući dobrom geografskom položaju, bogatstvu prirodnim ljepotama, bogatstvu flore i faune, te brojnim manifestacijama i kulturno-povijesnim znamenitostima grad Našice ima veliki potencijal postati turističko odredište. Kroz mogućnosti povlačenje sredstava za razvoj ruralnog turizma putem fondova Europske Unije, razvoj sve popularnije lovnog, ribolvnog i cikloturizma, ekološku proizvodnju hrane, poboljšanu sportsko-rekreacijsku

ponudu, te edukaciju lokalnog stanovništva može se značajno utjecati na razvoj ruralnog turizma. Inertnost i nedostatak turističke vizije i poduzetničkog duha gradske uprave, sportskih klubova i udruga, te lokalnog stanovništva glavni je razlog zašto se grad Našice nije pozicionirao kao poželjno turističko odredište.

Sportske udruge i sportski klubovi koji djeluju na području grada Našica djelomično zadovoljavaju potrebe lokalnog stanovništva, ali njihova ponuda nije namijenjena turistima i posjetiteljima. Prošle godine izgrađeni su multifunkcionalni sportski tereni u perivoju grofa Pejačevića koji obogaćuju sportsko-rekreacijsku ponudu grada Našica, ali potrebna su dodatna ulaganja u pogledu izgradnje biciklističkih staza, bazena, te izgradnja dodatnih sadržaja pokraj umjetnih jezera. Izgradnjom prateće infrastrukture u blizini umjetnih jezera koja okružuju našički kraj može se značajno proširiti broj sadržaja koji mogu zadovoljiti potrebe turista i posjetitelja. Izgradnja i otvaranje ruralnih smještajnih kapaciteta koji u svojoj ponudi imaju stručno osmišljene sportsko-rekreacijske sadržaje može značajno unaprijediti ruralni, seoski i sportsko-rekreacijski turizam grada Našica i našičkog kraja. Za potrebe unapređenja i razvoja ruralnog turizma nužno je educirati i zaposliti nove kadrove voditelja, trenera i animatora. Zbog sve lošije demografske slike našičkog kraja i iseljavanja mladog i radno sposobnog stanovništva teško je predviđati unapređenje i razvoj turizma bez privatnih investicija domaćih ili stranih investitora s vizijom i idejom za razvoj ruralnog turizma.

Zbog užurbanog načina života u gradovima, te nedostatka kontakta s prirodom, sve je veća potražnja suvremenih turista za mirnijim okruženjima u ruralnim sredinama. Ruralni turizam je selektivna vrsta turizma koja je u Hrvatskoj još u povojima, ali ima velike, zasad neiskorištene, potencijale za daljnji razvoj. Iz svih dosad spomenutih informacija može se donijeti zaključak da je primarni cilj za unapređenje ruralnog turizma u Našicama i našičkom kraju proširivanje i poboljšanje trenutne turističke ponude kroz osmišljavanje kvalitetnih sportsko-rekreacijskih aktivnosti specifično prilagođenih potrebama suvremenih turista.

7. LITERATURA

- Andrijašević, M. (2010). *Kineziološka rekreacija*. Kineziološki fakultet, Zagreb.
- Andrijašević, M. (2007). *Sport za sve u funkciji unapređenja kvalitete života*. Kineziološki fakultet, Zagreb.
- Bartoluci, M. i Čavlek, N. (2007). *Turizam i sport – razvojni aspekti*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bartoluci, M. i sur. (2004). *Menadžment u sportu i turizmu*. Zagreb: Kineziološki fakultet i Ekonomski fakultet Zagreb.
- Bartoluci, M., Čavlek, N. (1998). *Turizam i sport*. Fakultet za fizičku kulturu, Sveučilišta u Zagrebu, Ekonomski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagrebački velesajam.
- Bartoluci, M., Škorić, S., Šindilj, M., (2013). *Modeli organizacije i kvaliteta sportsko rekreacijskog turizma u Istri*. U V. Findak (ur.), Zbornik radova 22. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. *Organizacijski oblici rada u području edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije*. Poreč 25.-29. lipnja, 2013. (str. 86-92), Hrvatski kineziološki savez: Zagreb.
- Edwards, P. i Tsours, A. D. (2008). *Promicanje tjelesne aktivnosti i aktivnog života u gradskim sredinama, uloga lokalnih vlasti*. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Zagreb.
- Klarić, Z. i dr. (2015). *Akcijski plan razvoja cikloturizma*. Zagreb: Institut za turizam.
- Dostupno na:
https://mint.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//151014_AP_cikloturizam.pdf
- Kujala UM, Marti P, Kaprio J, Hernelahti M, Tikkanen H, Sarna S. (2003). *Occurrence of chronic disease in former top-level athletes. Predominance of benefits, risks or selection effects?* Sports Medicine, 33(8), 553-561.
- Lickorish, L. J., Jenkins, C. L. (2006). *Uvod u turizam*. Split: Ekokon.
- Milanović, D. (2009). *Teorija i metodika treninga*. Kineziološki fakultet Sveučilišta: Zagreb.
- Milanović, D. (2013). *Teorija treninga – Kineziologija sporta*. Kineziološki fakultet: Zagreb.
- Neljak, B. (2013.) *Opća kineziološka metodika*. Priručnik, Gopal d.o.o.: Zagreb.
- Pirjevec, B (1998). *Ekonomska obilježja turizma*. Zagreb: Golden marketing.
- Pirjevec, B., Kesar, O. (2002). *Počela turizma*. Zagreb, Mikrorad, Ekonomski fakultet.
- Protić, I., Maršić, T. (2014.) *Motivacijske razlike između sportaša i sportašica ekipnih i individualnih sportova*. Fakultet prirodoslovnih-matematičkih i odgojnih znanosti Mostar

- Relac, M. (1979). *Sportska rekreacija u turizmu*. Sportska tribina, Zagreb
- Relac, M. (1984). *Valorizacija programiranih kinezioloških aktivnosti u funkciji zdravlja, humaniziranja rada i života te duhovnih odnosa*. Fakultet za fizičku kulturu: Zagreb.
- Relac, M., Bartoluci, M (1987). *Turizam i sportska rekreacija*. Zagreb: Informator
- Ružić, D. (2007). Marketing u turističkom ugostiteljstvu. Osijek: Ekonomski fakultet.
- Shor, N., Mansfeld, Y (2009). *Od konzumacije vina do vinskog turizma: Konzumacija i ponašanje u prostoru izraelskih vinskih turista*. Turizam: međunarodni znanstveno-stručni časopis, Vol. 57, No. 4, 381-403
- Šafarić, A. (2011). *Filozofija sporta*. Amanita: Bjelovar.
- Širić, V., Trkulja Petković, D., Končarević, M. (2008). *Sportsko rekreacijski sadržaji na otvorenom u funkciji unapređenja turističke ponude Osječko-baranjske županije*. U B. Neljak (ur.), Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. *Stanje i perspektiva razvoja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije*. Poreč, 24.-28 lipnja, 2008. (str. 400), Hrvatski kineziološki savez: Zagreb.
- Vukonić, B., Čavlek, N. (ur.) (2001). *Rječnik turizma*. Zagreb: Masmedia.